

A. Strateški in dolgoročni cilji prejemnika, ukrepi za njihovo doseg, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki prejemnika, s katerimi spremlja doseganje ciljnih vrednosti

Opis

UVOD

Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja (v nadaljevanju: IRRIS) je mlad raziskovalni inštitut, ki je bil ustanovljen leta 2012. Od leta 2014 je IRRIS registriran kot nacionalna raziskovalna organizacija (RO). V ospredju raziskovalnega delovanja IRRIS je proučevanje družbenih in zgodovinskih odnosov na mikro in makro ravni družbenega življenja, ki teži k trajnostnemu razvoju, družbeni pravičnosti, družbeni vzdržnosti, medgeneracijski in družbeni solidarnosti ter k medkulturnemu sožitju. Poslanstvo IRRIS se odvija na ravni interdisciplinarnih primerjalnih študij in (re)interpretacij družbenih procesov ter zakonitosti v interakciji med kulturo in naravo, tako na globalni kot na lokalni ravni. Pri svojem delovanju IRRIS sledi temeljnim smernicam in strategijam, tako na nacionalni kot transnacionalni ravni, predvsem Paktu za raziskave in inovacije v Evropi (A Pact for Research and Innovation in Europe, EK, 2022) ter Resoluciji o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030 (MIZŠ, 2022).

Znanstveno-raziskovalna dejavnost IRRIS je osredinjena na Zgornji Jadran kot stičišče Sredozemlja, Srednje in Jugovzhodne Evrope, s čimer pokriva historični prostor nekdanje Habsburške monarhije, Beneške republike in njihovega neposrednega sosedstva, tj. današnje Slovenijo, Hrvaško, Italijo, Avstrijo, Madžarsko, Češko, Slovaško, Albanijo, Črno goro ter Bosno in Hercegovino, pa tudi Nemčijo, Francijo, Švico, Poljsko, Romunijo, Grčijo, Srbijo in Ukrajino. S tem in s širšim prostorom (Velika Britanija, ZDA, Avstralija, Kanada), ima IRRIS vzpostavljene večletne znanstveno-raziskovalne, založniške in pedagoške (univerzitetne) vezi ter omrežja.

IRRIS je, kljub relativni mladosti, inštituta nosilec ali partner v številnih nacionalnih raziskovalnih projektih (ARIS), kot tudi čezmejnih in razvojnih projektih (Interreg, LAS Istre). Prav tako je IRRIS, skupaj z Zgodovinskim društvom za južno Primorsko (ZDJP), od leta 2018 sozaložnik mednarodno uveljavljenih odprto-dostopnih znanstvenih revij z visokim faktorjem vpliva: Acta Histriae, Annales Series Historia et Sociologia in Annales Series Historia Naturalis. Revije so vključene v najpomembnejše citatne baze SSCI, A&HCI, Scopus, ErihPlus, DOAJ, Biological Abstracts, BIOSIS Previews, Zoological Record idr.

Raziskovalke in raziskovalci inštituta so raziskovalno zelo aktivni in uspešni, saj v vsem zasledujejo cilje znanstvene odličnosti in posledično dosegajo pomembne znanstvene dosežke ter pridobivajo projekte na nacionalni (kot vodje ARIS projektov in programov) ter tudi na zelo visoki mednarodni ravni (med drugim sta dva raziskovalca (Darko Darovec in Urška Lampe) Marie-Sklodowska Curie (MSC-IF) štipendista, ena raziskovalka (Polona Tratnik) pa je Fulbright Scholar štipendistka). Internacionalizacija, odprtost in vpetost v mednarodni prostor so med osnovnimi vodili delovanja, saj se s tem dviguje prepoznavnost IRRIS in njegovih raziskovalk in raziskovalcev v svetovnem merilu.

Vizija IRRIS je postati odlična, mednarodno uveljavljena in raziskovalkam ter raziskovalcem prijazna raziskovalna ustanova, ki bo ustvarjalno prispevala h kakovosti življenja, trajnostnemu razvoju in humanosti družbe ter razvoju najbolj inovativnih in odličnih znanstvenoraziskovalnih področij.

Na osnovi pričujočega načrta so cilji IRRIS:

- postati odlična in prepoznavna humanistična in družboslovna raziskovalna ustanova v slovenskem in mednarodnem prostoru;
- postati raziskovalkam in raziskovalcem prijazna raziskovalna ustanova, v sklopu katere bodo ti lahko uspešno usklajevali poklicno in zasebno življenje ter v spodbudnem delovnem okolju razvijali svojo ustvarjalnost in potencial;
- vzpostaviti učinkovite oblike sodelovanja in povezovanja ter mreženje s sorodnimi ustanovami doma in po svetu, sodelovanje s strokovnimi institucijami in z lokalnim okoljem, kot tudi povezovanje z odločevalci in deležniki;
- postati referenčna ustanova za prenos humanističnih in družboslovnih znanj in vrednot v gospodarstvo, družbo in izobraževalne procese;
- spodbujati in zagotoviti interdisciplinarno, transdisciplinarno in primerjalno proučevanje družbenih, kulturnih ter okoljskih pojavov in problematik;
- stremeti k družbeno odgovorni znanosti, ki prispeva h krepitvi sonaravnega in socialno, okoljsko, kulturno in gospodarsko trajnostnega razvoja, demokracije, enakosti, izboljšanja kakovosti življenja in blaginje vseh;
- dosegati ustrezne in primerljive finančne ter materialne pogoje za raziskovalno, izobraževalno in strokovno delo;
- skrbeti za vzgojo naslednjih generacij vrhunskih znanstvenikov z ukrepi, ki pomagajo pri začetku samostojne kariere poti in ki spodbujajo raznolikost v kariernem razvoju;
- spodbujati in skrbeti za enakost po spolu in enake možnosti v znanstveno-raziskovalnem delu in okolju;
- krepiti interdisciplinarnost raziskovanja z vključevanjem družbenih vidikov v raziskovanje in uveljavljanje raziskovalnih rezultatov na institucionalni ter medinstitucionalni ravni;
- se zavzemati in stremeti k digitalizaciji v humanistiki in družboslovju.

STRATEŠKI CILJI

V sodobnem svetu se izkazuje vse večja potreba po pripravi novih in izvirnih širših teoretskih podlag ter ožje usmerjenih strategij za reševanje sporov, ki se pojavljajo na ravni človekovega odnosa do družbe (kultura, etika, politika) ter do okolja. Zato se IRRIS posveča proučevanju zgodovinskih, antropoloških, filozofskih, socioloških, politoloških, jezikoslovnih, pravnih, geografskih in širših družbenih vidikov, ki omogočajo zaznavo ključnih ali paradigmatičnih točk oziroma razvojnih premikov, ki so omogočili, da so se trenja in spori med družbenimi akterji skozi zgodovino reševali na način, ki je omogočal rast ožjih in širših kulturnih okolij. Za doseg tega cilja v sodobnem času tovrstne interdisciplinarne primerjalne raziskave družbenih dinamik vključujejo proučevanje kompleksnosti kulturne dediščine kot bistvene komponente v odnosu človeka do okolja. Eden izmed pomembnih razvojnih aspektov IRRIS je zato tudi raziskovanje novih demokratičnih praks, zlasti potencialov deliberativne (epistemske) demokracije v zmanjševanju sporov, ki izhajajo iz družbenozgodovinskih, ideoloških, medkulturnih in drugih napetosti v nacionalnem in transnacionalnem okolju, ter s fokusom na skupno načrtovanje prihodnosti.

V skladu s poslanstvom in vizijo IRRIS in z namenom učinkovitega delovanja smo si zastavili 10 ključnih strateških in dolgoročnih ciljev, ki jim bomo sledili v obdobju 2022–2027.

V nadaljevanju natančneje **pojasnjujemo zastavljene strateške cilje, ukrepe za njihovo doseg, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalnike, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti.**

Ti so zastavljeni v skladu z znanstveno-raziskovalno naravnostjo IRRIS in so utemeljeni na realistično dosegljivih znanstveno-razvojnih ciljih.

1. Spodbujati znanstveno odličnost in razvoj novih in inovativnih interdisciplinarnih raziskovalnih področij

Ukrep 1: Ohranitev obstoječe in vzpostavitev vsaj 3 novih raziskovalnih skupin, ki bodo razvijale nova raziskovalna področja na podlagi inovativnih interdisciplinarnih pristopov

Kazalnik 1: število raziskovalnih skupin

V prvih desetih letih delovanja raziskovalne ustanove je bila zasnovana **raziskovalna skupina Inštitut IRRIS** (vodja prof. dr. Darko Darovec), katere osrednje raziskovalne področje so prakse reševanja sporov v historično-antropološki perspektivi, osredinjenih v konceptu maščevanja (vendetta, fajda, sovražnost ipd.) kot menjave in recipročnosti (za krivico), temeljnih vrednot tradicionalnega urejanja družbenih odnosov. Raziskovalna problematika je zelo kompleksna in zahteva interdisciplinarni pristop; izhodišča so zgodovinopisje, antropologija in pravne vede, z upoštevanjem dognanj sociologije, filozofije, psihologije, etnografije, literarnih ved, teologije, umetnostne zgodovine idr. humanističnih in družboslovnih znanosti. Osrednje programsko področje se torej prepleta s številnimi raziskovalnimi področji in hkrati različnimi metodološkimi pristopi. Dejavnost zato sloni na 4 ključnih področjih delovanja, katerih osnovni vodili sta znanstvena odličnost, inovativnost in interdisciplinarnost:

- Prakse reševanja sporov
- Družbene funkcije diskurzivnih praks
- Kultura spominjanja in ustna zgodovina
- Nove demokratične prakse in transnacionalno (evropsko) okolje.

Z željo po razvoju novih in inovativnih interdisciplinarnih raziskovalnih področij, ki bodo izhajala iz omenjenih, načrtujemo v obdobju 2022-2027 oblikovati še vsaj 3 nove raziskovalne skupine, ki bodo do leta 2027 specifično pokrivala vsa področja delovanja.

Poleg znanstvene odličnosti in inovativnosti velja izpostaviti, da bomo stremeli k temu, da bodo raziskovalne skupine sestavljene iz raziskovalcev in raziskovalcev, ki so uveljavljeni v slovenskem in mednarodnem akademskem prostoru, s čimer nameravamo spodbujati internacionalizacijo in mednarodno vpetost. Za doseg čim širše internacionalizacije bodo raziskovalne skupine sestavljene iz raziskovalcev in raziskovalcev iz celotne Slovenije kot tudi iz širšega mednarodnega prostora. To bo mogoče predvsem zaradi spodbudnega delovnega okolja IRRIS, ki omogoča delo od doma in fleksibilen delovni čas ter redno izmenjavo in poročanje na tedenskih srečanjih na daljavo. Na ta način bomo spodbujali internacionalizacijo raziskovalnih skupin in tudi obravnavanih tematik ter s tem snovanje mednarodnih raziskovalnih skupin in povezav, ki bodo bolj konkurenčne na projektnih razpisih. Prav tako skupine naslavlajo širše problematike, ki so pomembni tako za znanost kot za širšo družbo, pa tudi za gospodarstvo. Namen cilja je ohraniti obstoječo raziskovalno skupino in ustanoviti 3 nove, ki bodo krepile in razvijale nova področja z uporabo inovativnih metodoloških pristopov in tehnologij.

Izhodiščna vrednost 2022: 1 raziskovalna skupina

Ciljna vrednost 2027: 4 raziskovalne skupine

2. Spodbujanje k znanstveni odličnosti s snovanjem in izvajanjem odličnih raziskovalnih projektov v nacionalnem in mednarodnem merilu

Ukrep 1: Spodbujanje k snovanju odličnih projektov in prijavi vsaj enega nacionalnega (ARIS) projekta letno na raziskovalno skupino s ciljem pridobitve vsaj 2 dodatnih ARIS projektov

Kazalnik 1: število pridobljenih ARIS projektov

Znanstvena odličnost je neposredno povezana s pridobivanjem in izvajanjem kakovostnih raziskovalnih projektov. Namen ukrepa je spodbuditi raziskovalne skupine k redni prijavi kakovostnih nacionalnih temeljnih projektov, financiranih s strani Agencije za raziskovalno in inovacijsko dejavnost (ARIS). Realistično je pričakovati da bo vsaka od novo-osnovanih in obstoječih raziskovalnih skupin, glede na svoje zmožnosti, razpoložljivost ur in raziskovalne prioritete, letno oddala prijavo projektnega predloga na vsaj enem razpisu. Na ta način se povečuje konkurenčnost raziskovalnih skupin in IRRIS v domačem raziskovalnem prostoru, krepi financiranje raziskav in omogoča kontinuirano delo na pomembnih znanstvenih vprašanjih. Obenem bomo, skladno z evropskimi smernicami in poslanstvom ter vizijo IRRIS, projekte, kjer bo smiselno, zasnovali v sodelovanju z raziskovalci iz drugih disciplin ter z vključevanjem deležnikov iz civilno-družbene, gospodarske in politične sfere. Prav tako bomo z uspešnim mreženjem spodbujali sodelovanje raziskovalnih skupin na projektih, katerih nosilec so druge raziskovalne organizacije v Sloveniji. Cilj do leta 2027 je pridobitev vsaj še treh temeljnih ARIS projektov, kar bo prispevalo k stabilnemu razvoju raziskovalnih področij in izboljšanju znanstvenih rezultatov.

Izhodiščna vrednost 2022: 2 temeljna projekta ARIS (J6-1807, vodja: Polona Tratnik; Z6-3223, vodja: Žiga Oman)

Ciljna vrednost 2027: 4 temeljni projekti ARIS

Ukrep 2: Spodbujanje k snovanju odličnih interdisciplinarnih projektov in prijavi vsaj enega mednarodnega (Horizon, COST ipd.) projekta na programsko skupino letno s ciljem pridobitve vsaj 2 mednarodnih projektov

Kazalnik 2: število pridobljenih mednarodnih projektov

IRRIS je mednarodno dobro uveljavljen in situiran raziskovalni inštitut, kar je rezultat mednarodne prepoznavnosti njegovih raziskovalcev in raziskovalcev. Mednarodni projekti omogočajo povezovanje raziskovalcev z vrhunskimi znanstvenimi institucijami po svetu, dostop do večjih finančnih virov ter vključevanje v globalno relevantne raziskovalne teme. V obdobju 2022-2027 bomo gradili na obstoječi mednarodni in nadnacionalni mreži referenčnih institucij in raziskovalcev ter raziskovalcev iz sorodnih programskih in povezanih področij. Poleg cilja internacionalizacije bomo s tem zasledovali tudi cilj povečanja uspešnosti prijav na razpise, financirane iz skladov Evropske unije in Evropske komisije, predvsem iz sklada Obzorja Evropa (Horizon Europe, predvsem ERC projekti) in European Cooperation in Science and Technology (COST Actions), ter drugih.

Da bi dosegli zastavljeni cilj bomo spodbujali člane programske skupine, da na letni ravni pripravijo vsaj eno prijavo na mednarodni razpis, kar bo povečalo možnosti za uspeh in dolgoročno izboljšalo raziskovalno odličnost. Prav tako bomo z uspešnim mreženjem spodbujali sodelovanje RO in raziskovalcev ter raziskovalcev na projektih, katerih nosilec so druge raziskovalne organizacije v Sloveniji in tujini. Končni cilj je pridobitev vsaj dveh mednarodnih projektov v obdobju 2022-2027.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 mednarodnih projektov

Ciljna vrednost 2027: 2 mednarodna projekta

Ukrep 3: Spodbujanje mlajših (podoktorskih) raziskovalcev in raziskovalcev k mednarodnem povezovanju in izobraževanju v tujini ter snovanju odličnih projektnih idej s ciljem pridobitve vsaj 1 mednarodne štipendije (MSCA, Humboldt ipd.)

Kazalnik 3: št. pridobljenih mednarodnih štipendij

V preteklih letih sta dva raziskovalca IRRIS (Darko Darovec in Urška Lampe) uspešno kandidirala na razpisih Marie Skłodowska-Curie (MSCA Actions) in pridobila individualni štipendiji. To jima je omogočilo sodelovanje v vrhunskih raziskovalnih skupinah in vzpostavitev novih raziskovalnih področij ter preskok v (mednarodnem) kariernem razvoju. Ukrep je zato namenjen krepitvi kariernega razvoja mlajših raziskovalcev in raziskovalcev, saj jim omogoča pridobivanje izkušenj na vodilnih mednarodnih institucijah, širjenje raziskovalne mreže ter krepitev znanstvene odličnosti. Mednarodne štipendije, kot so Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA), Humboldtova raziskovalna štipendija, program Fulbright, in druge, nudijo mlajšim znanstvenikom možnost dolgoročnega izpopolnjevanja, sodelovanja v vrhunskih raziskovalnih skupinah ter snovanja lastnih raziskovalnih projektov. Poleg individualnega razvoja to prispeva tudi k večji mednarodni prepoznavnosti organizacije, saj raziskovalci po končanih štipendijah prinašajo nova znanja in metode nazaj v domače raziskovalno okolje, kot sta to že storila Darko Darovec in Urška Lampe. Zato bo IRRIS spodbujali in nudil vso podporo mlajšim, podoktorskim raziskovalkam in raziskovalcem, v mednarodnem povezovanju in snovanju odličnih projektnih idej s ciljem kandidature na razpise in pridobitev vsaj ene mednarodne štipendije v obdobju 2022-2027.

Da bi dosegli zastavljeni cilj bomo mlajše raziskovalke in raziskovalce spodbujali k prijavi vsaj na en razpis glede na njihove raziskovalne interese in usmeritve. Pri tem jim bodo nekdanji prejemniki štipendij nudili vso podporo in pomoč pri snovanju projektnih predlogov.

Izhodiščna vrednost 2022: 1 mednarodna štipendija (MSC-IF Grant agreement ID: 839474, Urška Lampe)

Ciljna vrednost 2027: 2 mednarodni štipendiji

3. Spodbujanje k internacionalizaciji in razvoju inovacijskih projektov ter medsektorskem povezovanju z gospodarstvom, kulturnimi ustanovami in lokalno skupnostjo

Ukrep 1: Spodbujanje k čezmejnemu in mednarodnemu povezovanju in snovanju skupnih inovacijskih projektov, ki naslavljajo probleme širše regije, s ciljem pridobitve vsaj 6 raziskovalnih, inovacijskih in razvojnih projektov (bilateralni, Interreg idr.)

Kazalnik 1: število pridobljenih inovacijskih in razvojnih projektov

Internationalizacija in razvoj inovacijskih projektov sta ključna za povečanje družbenega vpliva raziskav in njihovo uporabo v praksi. Povezovanje z različnimi sektorji – od gospodarstva do kulturnih ustanov in lokalnih skupnosti – omogoča učinkovitejše reševanje družbenih in gospodarskih izzivov ter krepi trajnostni razvoj. IRRIS se je v preteklih letih izkazal kot pomemben partner na različnih mednarodnih in čezmejnih projektih, ki naslavljajo probleme širše regije (npr. partnerstvo v Interreg SI-HR projektu KAŠTELIR). Prav tako raziskovalke in raziskovalci IRRIS redno snujejo sodelovanja v okviru bilateralnih projektov z različnimi partnerji na Balkanu in po svetu.

Namen tega ukrepa je okrepiti sodelovanje z mednarodnimi partnerji in razviti skupne raziskovalno-inovacijske projekte, ki so družbeno in gospodarsko relevantni za širšo regijo. Poseben poudarek bo na Interreg programih in bilateralnih sporazumih v okviru ARIS razpisov ter drugih inovacijskih razpisov, ki omogočajo financiranje interdisciplinarnih projektov. Pridobljeni projekti bodo prispevali k razvoju inovativnih rešitev na področju kulture, gospodarstva, digitalizacije ter drugih družbenih izzivov.

Na podlagi razvejane mreže partnerjev v številnih projektnih prijavah in ustaljenih sodelovanjih si bomo v obdobju do 2027 prizadevali sodelovati v vsaj 6 raziskovalnih, inovacijskih in razvojnih projektih.

Da bi dosegli ta cilj, bomo spodbujali nadaljnje mreženje in sodelovanje ter široko internacionalizacijo raziskovalnih skupin in raziskovalne organizacije kot take.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 inovacijskih in razvojnih projektov

Ciljna vrednost 2027: 6 inovacijskih in razvojnih projektov

Ukrep 2: Spodbujanje k sodelovanju in povezovanju z gospodarstvom, kulturnimi ustanovami in lokalno skupnostjo (občine ipd.) s ciljem vzpostavitve novih oziroma ohranitve vsaj 3 rednih in trajnih sodelovanj v gospodarstvu in s kulturnimi ustanovami ter pridobitve vsaj 2 projektov v sodelovanju z lokalno skupnostjo

Kazalnik 2: število vzpostavljenih dolgoročnih sodelovanj in pridobljenih projektov

IRRIS je mednarodno dobro pozicioniran raziskovalni inštitut, pri čemer je v primerjalni perspektivi raziskovalno vpet predvsem v specifične jadranskega in srednjeevropskega prostora, zaznamovanega z zgodovinsko, kulturno in politično heterogenostjo ter hkratno prepletenostjo. Na tej osnovi je z občinami Slovenskega primorja in hrvaške Istre ter Kvarnerja sodeloval v projektu raziskovanja in promocije prazgodovinske kulturne dediščine tega območja (INTERREG) in v projektu digitalizacije podeželja slovenskih primorskih občin (#butmuz). IRRIS je na podlagi javnega naročila Občine Izola osnoval Upravljalni načrt za palačo na Verdijevi 1 v Izoli (Podestatova palača), ki bo v prihodnje zaradi svoje velike kulturne vrednosti in načrtovanih bogatih vsebin postala središče kulturnega in družabnega življenja v mestu. Prav tako se IRRIS redno povezuje z deležniki iz gospodarstva, s katerih pomočjo zasleduje cilj učinkovite digitalizacije in promocije ter komunikacije z javnostjo.

Ta ukrep je usmerjen v krepitev sodelovanja med IRRIS ter ključnimi akterji iz gospodarstva, kulture in lokalnega okolja. Raziskave na področju družboslovja in humanistike imajo velik potencial za aplikativno rabo v razvoju kulturnih politik, regionalnega razvoja, digitalizacije kulturne dediščine, socialnih inovacij in trajnostnih strategij. Vzpostavitev dolgoročnih partnerstev z gospodarskimi subjekti, kulturnimi ustanovami, občinami in drugimi lokalnimi akterji bo omogočila neposreden prenos znanja v prakso, večjo družbeno relevantnost raziskav ter odpiranje novih priložnosti za nadaljnje sodelovanje.

Na osnovi obstoječih preteklih projektov ter trajnih sodelovanj tako z lokalno skupnostjo (občine, krajevne skupnosti ipd.) ter kulturnimi ustanovami in gospodarstvom, si bomo prizadevali oblikovati nova sodelovanja, zlasti na področju uporabe okoljsko in socialno trajnostnih in inovativnih rešitev v ohranjanju in promociji kulturne dediščine. Pri tem bo pomembno mesto imelo tudi sodelovanje s turističnim sektorjem pri razvijanju turističnih produktov temelječih na kulturni dediščini z namenom njenega ohranjanja, ozaveščanja o njenem pomenu in pozitivnega doprinosa k lokalni skupnosti. Na podlagi obstoječih izkušenj bomo zasledovali cilj ohranitve vsaj 3 rednih in trajnih sodelovanj v gospodarstvu in s kulturnimi ustanovami ter pridobitve vsaj 2 projektov v sodelovanju z lokalno skupnostjo.

Izhodiščna vrednost 2022: 2 (dolgoročni sodelovanji z gospodarstvom na področju (1) založništva in (2) IKT tehnologij)

Ciljna vrednost 2027: 6 dolgoročnih sodelovanj in projektov

4. Spodbujanje k mednarodni mobilnosti, vpetosti in prepoznavnosti raziskovalcev in raziskovalcev

Ukrep 1: Spodbujanje mednarodnih izmenjav in gostovanj s ciljem vzpostavitve vsaj 1 dolgoročnega sodelovanja z mednarodnimi raziskovalnimi skupinami in vsaj 2 gostovanj raziskovalcev in raziskovalcev v tujini

Kazalnik 1: število vzpostavljenih sodelovanj in gostovanj v tujini

IRRIS mednarodno sodelovanje in mobilnost vidi kot enega izmed največjih potencialov za razvoj inovativnih raziskovalnih področij in spodbujanje interdisciplinarnosti ter s tem povezane znanstvene odličnosti. Mobilnost in mednarodna vpetost sta namreč ključna za dvig kakovosti raziskav,

prenos znanja in metod ter večjo prepoznavnost raziskovalcev in RO v globalnem akademskem prostoru. Sodelovanje z mednarodnimi raziskovalnimi skupinami omogoča dostop do vrhunskih raziskovalnih virov, novih metodologij ter interdisciplinarnih pristopov. Ta ukrep podpira raziskovalke in raziskovalce pri mednarodnem povezovanju in sodelovanju, saj jim gostovanja v tujini omogočajo, da se vključijo v vodilne raziskovalne centre, razširijo svoje akademske mreže in pridobijo nova znanja, ki jih nato prenesejo v domače raziskovalno okolje. Hkrati dolgoročno sodelovanje z mednarodnimi raziskovalnimi skupinami povečuje možnosti za prijave na mednarodne raziskovalne razpise, organizacije skupnih dogodkov in skupne publikacije. Zato raziskovalke in raziskovalce neprestano spodbujamo k izmenjavam in gostovanjem na tujih univerzah in raziskovalnih inštitucijah, saj na ta način promovirajo lastno raziskovalno delo v tujini ter s tem tudi inštitucijo kot tako in ustvarjajo temelje za (nova) dolgoročna sodelovanja. To vizijo bomo v prihodnje ohranili in preko obstoječe mreže raziskovalnih inštitucij in univerz v tujini skušali zasnovati vsaj 1 dolgoročno sodelovanje med raziskovalnimi skupinami ter vsaj 2 daljši gostovanji raziskovalk in raziskovalcev v tujini.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 vzpostavljenih sodelovanj in gostovanj v tujini

Ciljna vrednost 2027: 3 vzpostavljena sodelovanja in gostovanja v tujini

Ukrep 2: Spodbujanje mednarodne mobilnosti mladih raziskovalk in raziskovalcev in udeležbe na poletnih šolah s ciljem vsaj 1 izmenjave oziroma udeležbe na mladega raziskovalca v trajanju doktorskega študija

Kazalnik 2: število mednarodnih izmenjav in udeležb na poletnih šolah

Ukrep je usmerjen v spodbujanje mladih raziskovalk in raziskovalcev k vključevanju v mednarodno akademsko okolje že v zgodnjih fazah kariere. Udeležba na mednarodnih izmenjavah in poletnih šolah omogoča izobraževanja iz novih raziskovalnih pristopov, metodologij ter navezovanje stikov z vrhunskimi strokovnjaki in kolegi iz drugih držav. Cilj tega ukrepa je omogočiti vsaki mladi raziskovalki ali raziskovalcu, da v času doktorskega študija opravi vsaj eno mednarodno izmenjavo ali se udeleži poletne šole, saj s tem spodbujamo njihov raziskovalni potencial in razvoj ter širimo njihovo mednarodno mrežo.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 mednarodnih izmenjav in udeležb na poletnih šolah

Ciljna vrednost 2027: 4 mednarodne izmenjave in udeležbe na poletnih šolah

5. Spodbujanje k mednarodni vpetosti in prepoznavnosti raziskovalk in raziskovalcev s sodelovanjem v mednarodnih strokovnih telesih

Ukrep 1: Ohranitev obstoječih in vzpostavitev novih mednarodnih povezav in sodelovanj ter mreženje s ciljem (so)organizacije vsaj 7 mednarodnih konferenc oziroma delavnic

Kazalnik 1: število (so)organiziranih mednarodnih konferenc/delavnic

(So)Organizacija mednarodnih konferenc in delavnic omogoča raziskovalcem, da aktivno sodelujejo pri oblikovanju raziskovalnih usmeritev in razprav v svoji disciplini. Prek teh dogodkov se krepijo obstoječa sodelovanja ter odpirajo nove priložnosti za povezovanje z mednarodnimi partnerji. Dogodki hkrati omogočajo izmenjavo znanja, spodbujajo interdisciplinarne raziskave ter povečujejo prepoznavnost raziskovalne organizacije. Cilj tega ukrepa je spodbuditi, da IRRIS ostaja pomemben akter v znanstvenih razpravah in se povezuje s ključnimi strokovnjaki iz raziskovalnih področij, ki jih prednostno razvija. Cilj ukrepa je zato (so)organizacija vsaj 1 mednarodne konference ali delavnice na leto v obdobju 2022–2027, v sklopu katerih bodo posamezne raziskovalke in raziskovalci člani organizacijskega odbora. S tem zagotavljamo, da raziskovalke in raziskovalci ostajajo trajno vpeti v mednarodne mreže najpomembnejših raziskovalnih inštitucij s posameznimi področji, ki jih prednostno razvijamo.

Izhodiščna vrednost 2022: 1 (so)organizirana mednarodna konferenca/delavnica

Ciljna vrednost 2027: 8 (so)organiziranih mednarodnih konferenc/delavnic

Ukrep 2: Spodbujanje k udeležbam na mednarodnih konferencah in delavnicah s ciljem udeležbe raziskovalk in raziskovalcev na vsaj 25 (različnih) mednarodnih konferencah/delavnicah

Kazalnik 2: št. udeležb na mednarodnih konferencah/delavnicah

Aktivna udeležba na mednarodnih konferencah in delavnicah omogoča raziskovalcem, da predstavijo svoje delo širši strokovni javnosti, pridobijo povratne informacije ter vzpostavijo nova sodelovanja. Sodelovanje na takšnih dogodkih prispeva k znanstveni odličnosti, širjenju znanja, izboljšanju raziskovalnih metod ter odpira možnosti za prihodnje mednarodne projekte. Prav tako omogoča raziskovalcem, da se vključijo v strokovne razprave, izpostavijo svoje ugotovitve in okrepijo svojo akademsko mrežo. Cilj ukrepa je zato udeležba raziskovalk in raziskovalcev na vsaj 25 (različnih) mednarodnih konferencah/delavnicah v obdobju 2022–2027.

Izhodiščna vrednost 2022: 5 udeležb na mednarodnih konferencah/delavnicah

Ciljna vrednost 2027: 30 udeležb na mednarodnih konferencah/delavnicah

Ukrep 3: Povečanje mednarodne vpetosti preko članstev v vsaj 20 uredniških odborih oziroma uredništvih mednarodnih znanstvenih revij/monografij

Kazalnik 3: št. članstev oziroma uredništev

Članstvo v uredniških odborih znanstvenih revij in monografij je znak strokovne prepoznavnosti in vpliva posameznih raziskovalk in raziskovalcev ter raziskovalne organizacije kot celote. Takšna vključenost omogoča raziskovalcem neposreden vpogled v najnovejše raziskovalne dosežke in rezultate ter aktualne raziskovalne trende. Sodelovanje v uredništvih prispeva tudi k večji vidnosti domačih raziskovalcev ter povečuje možnost za objavljane kakovostnih znanstvenih prispevkov v uglednih mednarodnih publikacijah.

Raziskovalke in raziskovalci so že zdaj člani številnih uredniških odborov in uredništev tako nacionalnih kot mednarodnih publikacij, kar kaže na njihovo širšo prepoznavnost kot strokovnjake s svojih raziskovalnih področij. Cilj ukrepa je zato ohranitev obstoječih ter spodbuditev novih članstev raziskovalk in raziskovalcev v skupno vsaj 20 uredniških odborih oziroma uredništvih tako mednarodnih znanstvenih revij, kot tudi znanstvenih monografij in zbornikov.

Izhodiščna vrednost 2022: 9 članstev oziroma uredništev

Ciljna vrednost 2027: 20 članstev oziroma uredništev

6. Izvajanje infrastrukturne dejavnosti s ciljem vzpostavitve novih in ohranitve obstoječih odprto-dostopnih zbirk raziskovalnih podatkov in rezultatov

Ukrep 1: Vzpostavitev vsaj 1 odprto-dostopne zbirke raziskovalnih podatkov: arhivskega dokumentarnega in foto gradiva, pravljič in folklornega gradiva

Kazalnik 1: število zbirk raziskovalnih podatkov

Odprt dostop do raziskovalnih podatkov, ki jih raziskovalke in raziskovalci uporabljajo tekom svojih raziskav, je ena ključnih vrednot, ki jih IRRIS spodbuja v svojem delovanju. To namreč omogoča boljše razpoložljivost podatkov za raziskovalce in širšo javnost ter hkrati večjo trajnost in dostopnost znanstvenih virov. Kot osnovna podpora raziskovalnemu programu IRRIS je bil ustanovljen infrastrukturni program, katerega osrednji cilj je nuditi infrastrukturno podporo raziskovalcem in inštitutu pri znanstveno-raziskovalnem delu ter drugih aktivnostih. Cilj tega ukrepa je oblikovati digitalno infrastrukturo, ki bo omogočala dolgoročno shranjevanje, dostop in uporabo raziskovalnih podatkov, ki jih raziskovalci in raziskovalke zbirajo in uporabljajo v svojih raziskavah. Zbirka bo odprto dostopna in bo vsebovala arhivsko dokumentarno in foto gradivo ter pravljičice ter folklorno gradivo, ki so pomembni kulturni in znanstveni viri. Vzpostavitev zbirke bo pripomogla tudi k varovanju in trajni ohranitvi kulturne dediščine ter omogočila lažji dostop do relevantnih podatkov za nadaljnje raziskave.

Zbirka bo sestavljena iz več različnih podatkov, ki jih raziskovalke in raziskovalci uporabljajo za svoje raziskave:

- arhivski dokumenti, kot tudi starejša literatura in publikacije, periodika, rokopisi, pravljičice, folklorno gradivo, ikonografsko gradivo, poslikave, ex voto, miniature, ipd.;
- fotografije, videovsebine in virtualni 3D eksponati;
- arhiv ustne zgodovine.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 odprto-dostopnih zbirk raziskovalnih podatkov

Ciljna vrednost 2027: 1 odprto-dostopna zbirka raziskovalnih podatkov

Ukrep 2: Ohranitev odprtega dostopa vseh obstoječih zbirk raziskovalnih rezultatov: znanstvenih periodičnih publikacij in znanstvenih monografij

Kazalnik 2: število zbirk raziskovalnih rezultatov

IRRIS je od leta 2018 sozaložnik treh znanstvenih revij, ki imajo visok faktor vpliva in so indeksirane v najpomembnejše svetovne citatne baze: Acta Histriae, Annales, Series Historia et Sociologia in Annales, Series Historia Naturalis, kot tudi monografij, ki izhajajo pri Založbi Annales. Revije in monografije so odprto dostopne od leta 2013. Tako zgodnja odločitev za omogočanje odprtega dostopa je tedaj slonela na prepričanju, da je odprt dostop ključnega pomena za zagotavljanje široke dostopnosti raziskovalnih rezultatov, krepitev znanstvene komunikacije ter povečanje vpliva raziskovalnega dela. Ohranjanje odprtega dostopa obstoječih zbirk pomeni kontinuirano podporo znanstveno-raziskovalni skupnosti, kot tudi širši javnosti, pri dostopu do znanstvenih vsebin brez finančnih ali institucionalnih omejitev. Poleg tega odprta dostopnost prispeva k večji citiranosti in vidnosti objavljenih del, s čimer se krepi prepoznavnost raziskovalne organizacije ter spodbuja sodelovanje na nacionalni in mednarodni ravni. Cilj ukrepa je zato ohraniti odprt dostop do vseh zbirk znanstvenih rezultatov, saj se s tem zagotavlja dolgoročna trajnost raziskovalnih virov in njihova razpoložljivost za prihodnje generacije raziskovalk in raziskovalcev.

Izhodiščna vrednost 2022: 4 odprto-dostopne zbirke raziskovalnih rezultatov

Ciljna vrednost 2027: 4 odprto-dostopne zbirke raziskovalnih rezultatov

7. Spodbujanje k znanstveni odličnosti preko rednega objavljanja izvirnih rezultatov znanstvenih raziskav v odprtem dostopu

Ukrep 1: Skupno objaviti vsaj 70 izvirnih znanstvenih člankov v odprtem dostopu

Kazalnik 1: število izvirnih znanstvenih člankov

Spodbujanje znanstvene odličnosti je eno glavnih poslanstev in vrednost Inštituta IRRIS. Raziskovalke in raziskovalce zato spodbujamo k objavljanju kvalitetnih rezultatov svojih raziskav s poudarkom na objavah v odprtem dostopu, saj to omogoča hitrejšo diseminacijo znanstvenih rezultatov, s čimer se povečuje njihova mednarodna prepoznavnost in nenazadnje tudi citiranost. Posledično IRRIS spodbuja vsako raziskovalko in raziskovalca k objavi vsaj 2 izvirnih znanstvenih člankov na leto (z izjemo mladih raziskovalk in raziskovalcev), zato je cilj ukrepa v obdobju 2022-2027 skupno objaviti vsaj 70 znanstvenih člankov – ko je le možno v odprtem dostopu.

Izhodiščna vrednost 2022: 10 izvirnih znanstvenih člankov

Ciljna vrednost 2027: 70 izvirnih znanstvenih člankov

Ukrep 2: Skupno objaviti vsaj 15 znanstvenih monografij v odprtem dostopu in vsaj 20 poglavij v znanstvenih monografijah oziroma zbornikih

Kazalnik 2: število znanstvenih monografij in poglavij

Odraž znanstvene odličnosti je prav gotovo tudi objavljanje znanstvenih monografij in poglavij v monografskih publikacijah. Cilj ukrepa je zato objava vsaj 1 znanstvene monografije na tri leta na raziskovalko oziroma raziskovalca. Poleg tega bomo spodbujali raziskovalke in raziskovalce tudi k objavam poglavij v monografskih publikacijah oziroma zbornikih, predvsem v prestižnih tujih založbah. Pri tem bomo stremeli k temu, da bodo tudi tovrstne objave odprto dostopne, v okvirih, ki jih dopuščajo mednarodno prepoznavne založbe.

Izhodiščna vrednost 2022: 3 znanstvene monografije in 3 poglavja v monografskih publikacijah in zbornikih (skupaj 6)

Ciljna vrednost 2027: 35 znanstvenih monografij oziroma poglavij v monografskih publikacijah in zborniki

8. Povečati prepoznavnost in uveljavljenost raziskovalcev v nacionalnem in mednarodnem znanstveno-raziskovalnem prostoru

Ukrep 1: Pridobiti vsaj 4 pomembne nacionalne in/ali mednarodne nagrade in priznanja za delo oziroma nominacije v mednarodne odbore

Kazalnik 1: št. nagrad, priznanj in nominacij

Prepoznavnost raziskovalcev je ključna za krepitev ugleda IRRIS ter za večjo vključitev v mednarodno znanstveno skupnost. Večja uveljavljenost posameznih raziskovalcev povečuje možnosti za pridobivanje mednarodnih projektov, sodelovanje pri vodilnih raziskovalnih iniciativah ter izboljšuje vpliv znanstvenih dognanj na družbo. Cilj tega ukrepa je povečati priznanje znanstvenih dosežkov raziskovalcev na nacionalni in mednarodni ravni. Čeprav se zavedamo, da zunanje nagrade, priznanja in nominacije niso povsem odvisne od RO, smo hkrati prepričani, da ravno te kažejo in spodbujajo širšo internacionalizacijo in mednarodno prepoznavnost raziskovalk in raziskovalcev ter Inštituta IRRIS. Te so namreč dokaz znanstvene odličnosti ter vpliva raziskovalnega dela v širšem prostoru, znotraj katerega raziskovalke in raziskovalci delujejo, in so odraz tega, da ti aktivno

sodelujejo pri oblikovanju raziskovalnih usmeritev in politik v globalnem prostoru. Zato smo si zastavili ta ambiciozen ukrep z željo, da bi s tem spodbudili raziskovalke in raziskovalce k čim širši internacionalizaciji in predvsem aktivnem delovanju izven ozkih znanstvenih skupin in skupnosti, s katerimi že sodelujejo, ter predvsem z željo, da bi se zavzeli za širitev znanstvenih spoznanj tudi izven akademskih okvirov in v splošni javnosti.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 nagrad, priznanj in nominacij

Ciljna vrednost 2027: 4 nagrade, priznanja in nominacije

9. Spodbujanje aktivne komunikacije z javnostjo, prenos znanj in sodelovanje z občani raziskovalci

Ukrep 1: Ohranitev obstoječih in vzpostavitev novih kanalov – spletnih strani (1) in socialnih omrežij (2 profila) - ter spodbujanje in ohranitev redne komunikacije z javnostjo

Kazalnik 1: št. vzpostavljenih kanalov z redno komunikacijo

Cilj tega ukrepa je zagotoviti redno in kakovostno komuniciranje raziskovalnih rezultatov ter dejavnosti organizacije prek digitalnih platform. V letu 2022 ima IRRIS zelo aktivno spletno stran, kjer se redno objavljajo informacije o rezultatih in dosežkih raziskovalcev. Po drugi strani profili na družbenih omrežjih omogočajo mnogo širši doseg in bolj aktivno interakcijo z različnimi ciljnim skupinami, od strokovne do splošne javnosti. Redna objava vsebin, kot so raziskovalni dosežki, novi projekti, dogodki, intervjuji idr., prispeva k večji prepoznavnosti Inštituta IRRIS ter hkrati krepi zanimanje javnosti za raziskovalno delo. Namen ukrepa je torej ohraniti obstoječe kanale in spodbuditi oblikovanje novih (socialna omrežja), preko katerih se bo redno – vsaj enkrat tedensko – komuniciralo z javnostjo in jo informiralo o delu in dosežkih.

Izhodiščna vrednost 2022: 1 vzpostavljen kanal z redno komunikacijo (spletna stran www.irris.eu)

Ciljna vrednost 2027: 3 vzpostavljeni kanali z redno komunikacijo

Ukrep 2: Spodbujanje snovanja projektov v sodelovanju s splošno javnostjo in/ali z namenom izobraževanja občanov raziskovalcev s ciljem pridobitve vsaj 2 projektov (ARIS, Horizon, CERV idr.)

Kazalnik 2: št. projektov

Raziskovalni projekti, ki vključujejo splošno javnost, omogočajo prenos znanja in spodbujajo aktivno sodelovanje občanov pri znanstvenem raziskovanju. Takšni projekti lahko vključujejo participativne raziskave, državljansko znanost (*citizen science*) ali izobraževalne programe, ki krepijo znanstveno pismenost in ozavešajo o pomenu raziskav. Namen ukrepa je širiti ozaveščenost raziskovalcev in raziskovalcev glede pomena vključevanja splošne javnosti v raziskave in s tem približevanje znanosti širši skupnosti. Ukrep je nastal z željo, da bi raziskovalke in raziskovalce spodbudili k aktivnemu razmisleku in prijavljanju projektov, s katerimi bi vključevali splošno javnost v raziskovalno delo ter jih na ta način tudi izobraževali. Cilj ukrepa je v obdobju 2022-2027 pridobiti vsaj 2 tovrstna projekta, financirana prek nacionalnih (ARIS) in mednarodnih (Horizon, CERV) shem, kar bi zagotovilo stabilnost in razvoj teh pobud.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 projektov

Ciljna vrednost 2027: 2 projekta

Ukrep 3: Organizacija vsaj 15 aktivnosti komunikacije z javnostjo (razstave, podkasti, novinarske konference, predstavitve znanstvenih monografij, strokovni članki, poročila ipd.)

Kazalnik 3: število aktivnosti

Namen tega ukrepa je povečati vidnost raziskovalnega dela ter spodbuditi interakcijo med raziskovalkami in raziskovalci ter širšo javnostjo. Z različnimi oblikami komunikacijskih aktivnosti, kot so javne razstave, podkasti, predstavitve znanstvenih monografij in revij, novinarske konference, intervjuji idr. se namreč znanstveni dosežki približajo širšemu krogu ljudi. Prav tako med tovrstne aktivnosti štejemo tudi strokovne članke in poročila, katerih cilj je prenos znanj in informiranje splošne javnosti. Takšne aktivnosti povečujejo prepoznavnost raziskovalne organizacije, spodbujajo zanimanje za raziskave ter omogočajo boljše razumevanje znanstvenih tem. Namen tega ukrepa je torej spodbuditi raziskovalke in raziskovalce k organizaciji različnih aktivnosti komunikacije z javnostjo ter objavo strokovnih prispevkov, s ciljem v obdobju 2022-2027 doseči 15 tovrstnih aktivnosti. Številne tovrstne aktivnosti IRRIS redno izvaja, a smo izhodiščno vrednost zaradi lažje opredelitve novih aktivnosti postavili pri 0.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 aktivnosti

Ciljna vrednost 2027: 15 aktivnosti

10. Vzpostavitev mreže za podporo in zagotavljanje učinkovitega upravljanja RO, projektnega vodenja in delovanja raziskovalne in infrastrukturne dejavnosti

Ukrep 1: Ustanovitev nove organizacijske enote – projektne pisarne, ki bo skrbela za administrativno podporo in zagotavljanje učinkovitega dela in upravljanja RO ter projektov

Kazalnik 1: število organizacijskih enot

Uspešno delovanje raziskovalne organizacije zahteva učinkovito upravljanje, transparentno projektno vodenje in optimalno uporabo infrastrukturnih virov. Namen tega ukrepa je ustanovitev nove organizacijske enote – projektne pisarne, ki bo igrala ključno vlogo pri administrativni in strokovni podpori raziskovalcem pri pripravi, prijavi in izvajanju raziskovalnih projektov. Njena naloga bo zagotavljanje celovitega projektnega vodenja, vključno s spremljanjem rokov, proračunov in skladnosti s pravili financierjev. Poleg tega bo projektne pisarne prispevala k optimizaciji procesov v raziskovalni organizaciji, izboljšala koordinacijo med oddelki in zagotavljala strateško podporo pri iskanju novih priložnosti za financiranje. Vzpostavitev takšne enote bo prispevala k večji uspešnosti prijav na projekte in učinkovitejši izvedbi raziskovalnih dejavnosti.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 organizacijskih enot

Ciljna vrednost 2027: 1 organizacijska enota

Spremljanje uresničevanja strategije in kazalnikov je na IRRIS povezano s procesom letnega planiranja dela in izdelave samoevalvacijskih poročil. Z letnimi plani se:

- določijo ciljne vrednosti kazalnikov na letni ravni ter ukrepe za doseganje teh ciljev;
- opredeli potek dela in organizacija izvajanja aktivnosti ter ukrepov za doseganje zastavljenih ciljev;
- določijo časovne roke za aktivnosti;
- določijo komunikacijske aktivnosti in plan komunikacije na letni ravni.

Samoevalvacijska poročila se pripravijo na letni ravni za vsako raziskovalno skupino. Poročilo vključuje:

- pregled uresničevanja kazalnikov (npr. število objavljenih člankov, izvedenih dogodkov, pridobljenih projektov itd.);
- primerjavo z zastavljenimi cilji in razloge za morebitna odstopanja;
- oceno učinkov posameznih ukrepov in predloge za izboljšave.

Na podlagi poročil se na letni ravni enkrat sestanejo Znanstveni svet, direktor ter vodje posameznih raziskovalnih skupin in strokovnih služb ter ovrednotijo dosežke in napredek v skladu z Načrtom.

Na ta način se identificirajo morebitne težave in ovire pri izvajanju strategije ter po potrebi predlagajo prilagoditve ukrepov, če določeni cilji niso doseženi. Vsaki 2 leti se skupina sestane z Mednarodnim svetovalnim odborom RO (International Advisory Board) in s tem izvede zunanjo evalvacijo, preko katere zunanji strokovnjaki ocenijo učinkovitost strategije in ukrepov ter predlagajo morebitne prilagoditve.

Na podlagi ugotovitev se po potrebi na letni ravni prilagodi strategija in ukrepi:

- Če določeni kazalniki niso doseženi, se analizirajo vzroki in prilagodijo pristopi ter ukrepi;
- Če se kazalniki hitro dosegajo ali presegajo, se lahko strategija nadgradi z ambicioznejšimi cilji.

Preglednica 1

Zap. št. cilja	Naziv strateškega in dolgoročnega cilja	Uvrstitev cilja v kategorijo/e: (1) znanstvena odličnost, (2) družbeni in gospodarski vpliv, (3) mednarodna vpetost	Ukrep za doseg cilja	Kazalnik za spremljanje doseganja ciljne vrednosti	Izhodiščna vrednost (2022)	Ciljna vrednost (2027)	Komentar
1	Spodbujanje znanstvene odličnosti in razvoj novih in inovativnih interdisciplinarnih raziskovalnih področij	1, 2, 3	1. Ohranitev obstoječe in vzpostavitev vsaj 3 novih raziskovalnih skupin, ki bodo razvijale nova raziskovalna področja na podlagi inovativnih interdisciplinarnih pristopov	št. raziskovalnih skupin	1	4	
2	Spodbujanje k znanstveni odličnosti s snovanjem in izvajanjem odličnih raziskovalnih projektov v nacionalnem in mednarodnem merilu	1, 2, 3	1. Spodbujanje k snovanju odličnih projektov in prijavi vsaj enega nacionalnega (ARIS) projekta letno na raziskovalno skupino s ciljem pridobitve vsaj 2 dodatnih ARIS projektov	št. pridobljenih ARIS projektov	2	4	
			2. Spodbujanje k snovanju odličnih interdisciplinarnih projektov in prijavi vsaj enega mednarodnega (Horizon, COST ipd.) projekta na programsko skupino letno s ciljem pridobitve vsaj 2 mednarodnih projektov	št. pridobljenih mednarodnih projektov	0	2	
			3. Spodbujanje mlajših (podoktorskih) raziskovalk in raziskovalcev k mednarodnem povezovanju in izobraževanju v tujini ter snovanju odličnih projektnih idej s ciljem pridobitve vsaj 1 mednarodne štipendije (MSCA, Humboldt ipd.)	št. pridobljenih mednarodnih štipendij	1	2	
3	Spodbujanje k internacionalizaciji in razvoju inovacijskih projektov ter medsektorskem povezovanju z gospodarstvom, kulturnimi ustanovami in lokalno skupnostjo	1, 2, 3	1. Spodbujanje k čezmejnemu in mednarodnemu povezovanju in snovanju skupnih inovacijskih projektov, ki naslavlja probleme širše regije, s ciljem pridobitve vsaj 6 raziskovalnih, inovacijskih in razvojnih projektov (bilateralni, Interreg idr.)	št. pridobljenih inovacijskih in razvojnih projektov	0	6	
			2. Spodbujanje k sodelovanju in povezovanju z gospodarstvom, kulturnimi ustanovami in lokalno skupnostjo (občine ipd.) s ciljem vzpostavitve novih oziroma ohranitve vsaj 3 rednih in trajnih sodelovanj v gospodarstvu in s kulturnimi ustanovami ter pridobitve vsaj 2 projektov v sodelovanju z lokalno skupnostjo	št. vzpostavljenih dolgoročnih sodelovanj in pridobljenih projektov	2	6	
4	Spodbujanje k mednarodni mobilnosti, vpetosti in prepoznavnosti raziskovalk in raziskovalcev	1, 3	1. Spodbujanje mednarodnih izmenjav in gostovanj s ciljem vzpostavitve vsaj 1 dolgoročnega sodelovanja z mednarodnimi raziskovalnimi skupinami in vsaj 2 gostovanj raziskovalk in raziskovalcev v tujini	št. vzpostavljenih sodelovanj in gostovanj v tujini	0	3	
			2. Spodbujanje mednarodne mobilnosti mladih raziskovalk in raziskovalcev in udeležbe na poletnih šolah s ciljem vsaj 1 izmenjave oziroma udeležbe na mladega raziskovalca v trajanju doktorskega študija	št. mednarodnih izmenjav in udeležb na poletnih šolah	0	4	
5	Spodbujanje k mednarodni vpetosti in prepoznavnosti raziskovalk in raziskovalcev s sodelovanjem v mednarodnih strokovnih telesih	1, 3	1. Ohranitev obstoječih in vzpostavitev novih mednarodnih povezav in sodelovanj ter mreženje s ciljem (so)organizacije vsaj 7 mednarodnih konferenc oziroma delavnic	št. (so)organiziranih mednarodnih konferenc/delavnic	1	8	
			2. Spodbujanje k udeležbam na mednarodnih konferencah in delavnicah s ciljem udeležbe raziskovalk in raziskovalcev na vsaj 25 (različnih) mednarodnih konferencah/delavnicah	št. udeležb na mednarodnih konferencah/delavnicah	5	30	
			3. Povečanje mednarodne vpetosti preko članstev v vsaj 20 uredniških odborih oziroma v uredništvu mednarodnih znanstvenih revij/monografij	št. članstev oziroma uredništev	9	20	
6	Izvajanje infrastrukturne dejavnosti s ciljem vzpostavitve novih in ohranitve obstoječih odprto-dostopnih zbirk raziskovalnih podatkov in rezultatov	1, 2, 3	1. Vzpostavitev vsaj 1 odprto-dostopne zbirke raziskovalnih podatkov: arhivskega dokumentarnega in foto gradiva, pravljič in folklornega gradiva	št. zbirke raziskovalnih podatkov	0	1	
			2. Ohranitev odprtega dostopa vseh obstoječih zbirk raziskovalnih rezultatov: znanstvenih periodičnih publikacij in znanstvenih monografij	št. zbirke raziskovalnih rezultatov	4	4	
7	Spodbujanje k znanstveni odličnosti preko rednega objavljanja izvirnih rezultatov znanstvenih raziskav v odprtem dostopu	1, 3	1. Skupno objaviti vsaj 70 izvirnih znanstvenih člankov v odprtem dostopu	št. izvirnih znanstvenih člankov	10	70	
			2. Skupno objaviti vsaj 15 znanstvenih monografij v odprtem dostopu in vsaj 20 poglavij v znanstvenih monografijah oziroma zbornikih	št. znanstvenih monografij in poglavij	6	35	
8	Povečati prepoznavnost in uveljavljenost raziskovalcev v nacionalnem in mednarodnem znanstveno-raziskovalnem prostoru	1, 2, 3	1. Pridobiti vsaj 4 pomembne nacionalne in/ali mednarodne nagrade in priznanja za delo oziroma nominacije v mednarodne odbore	št. nagrad, priznanj in nominacij	0	4	

9	Spodbujanje aktivne komunikacije z javnostjo, prenos znanj in sodelovanje z občani raziskovalci	1, 2, 3	1. Ohranitev obstoječih in vzpostavitev novih kanalov - spletnih strani (1) in socialnih omrežij (2 profila) - ter spodbujanje in ohranitev redne komunikacije z javnostjo	št. vzpostavljenih kanalov z redno komunikacijo	1	3	
			2. Spodbujanje snovanja projektov v sodelovanju s splošno javnostjo in/ali z namenom izobraževanja občanov raziskovalcev s ciljem pridobitve vsaj 2 projektov (ARIS, Horizon, CERV idr.)	št. projektov	0	2	
			3. Organizacija vsaj 15 aktivnosti komunikacije z javnostjo (razstave, podkasti, novinarske konference, predstavitve znanstvenih monografij, strokovni članki ipd.)	št. aktivnosti	0	15	
10	Vzpostavitev mreže za podporo in zagotavljanje učinkovitega upravljanja RO, projektnega vodenja in delovanja raziskovalne in infrastrukturne dejavnosti	1, 2, 3	1. Ustanovitev nove organizacijske enote - projektne pisarne, ki bo skrbela za podporo in zagotavljanje učinkovitega dela in upravljanja RO ter projektov	št. organizacijskih enot	0	1	

B. Razvojni cilji prejemnika, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi spremlja doseganje ciljnih vrednosti

Opis

UVOD

Inštitut IRRIS je mlad raziskovalni Inštitut, ustanovljen leta 2012 in od leta 2014 registriran kot raziskovalna organizacija pri ARIS (prej ARRS). V prvih desetih letih delovanja je IRRIS uspešno prijavljala nacionalne, mednarodne in čezmejne projekte in uspešno postopoma povečeval število zaposlenih raziskovalcev. V primeru pridobitve sheme stabilnega financiranja za obdobje 2022-2027 nameravamo prvenstveno ohraniti število zaposlenih raziskovalcev in raziskovalcev, hkrati spodbuditi nova zaposlovanja predvsem mlajših raziskovalcev, ki bodo nudila podmladek in omogočila trajnost novih in inovativnih raziskovalnih področij, ki jih IRRIS razvija. Osrednja vrednota IRRIS je prepričanje, da lahko le vključujoča skupnost, enakopravno sestavljena iz sodelavcev in sodelavk iz različnih družbenih in osebnih okolij ter enakopravno zastopana po spolih in generacijah, pomaga ustvariti ustvarjalno in podporno okolje za doseganje znanstvene odličnosti in družbeno relevantnih rezultatov. Vizija IRRIS je zato ustvariti okolje, ki poleg znanstvene odličnosti spodbuja tudi enakopravno vključevanje, ne glede na spol in starost, ter uspešno usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Prav tako je namen ustvariti okolje, v katerem bodo starejši raziskovalci mlajšim služili kot vzor in motivacija ter hkrati kot tutorji, ob katerih se bodo mlajši raziskovalci razvili v uspešne znanstvenike ter dosegali pomembne rezultate in dosežke v mednarodnem merilu.

V skladu s poslanstvom in vrednotami IRRIS in z namenom učinkovitega delovanja smo si zastavili 5 ključnih razvojnih ciljev, ki jim bomo sledili v obdobju 2022–2027. V nadaljevanju natančneje pojasnjujemo zastavljene razvojne cilje, ukrepe za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalnike za spremljanje doseganja ciljnih vrednosti. Ti so zastavljeni na podlagi dosedanjih izkušenj in dobro prakso ter realnih pričakovanj v primeru, da z dnem 1. 1. 2022 IRRIS prvič postane prejemnik stabilnega financiranja.

1. Povečanje števila zaposlitvev raziskovalcev oziroma raziskovalcev in skrb za kakovost delovnega okolja z enakovredno in enakopravno spolno obravnavo in nudenjem enakih možnosti za karierni razvoj

Ukrep 1: Nove zaposlitve raziskovalcev oz. raziskovalcev

Kazalnik 1: število raziskovalcev in raziskovalcev

Inštitut IRRIS si prizadeva za trajnostno rast raziskovalnega kadra, stabilno financiranje pa bo omogočilo načrtovanje dolgoročnih razvojnih strategij na področju zaposlovanja. V obdobju 2022–2027 si bomo prizadevali povečati število zaposlenih raziskovalcev in raziskovalcev ter strokovnega kadra, kar je ključno za razvoj in utrjevanje raziskovalnih področij in projektov. Namen ukrepa je omogočiti 4 nove zaposlitve, pri čemer bo prednostno zaposlovanje usmerjeno v mlajše raziskovalke in raziskovalce, saj so ti ključni za zagotavljanje podmladka novim raziskovalnim področjem, ki jih razvijamo, ter strokovnemu osebju.

Izhodiščna vrednost 2022: 8 zaposlenih

Ciljna vrednost 2027: 12 zaposlenih

Ukrep 2: Skrb za spolno uravnoteženost zaposlenih

Kazalnik 2: delež sodelavk med vsemi sodelavci (v %)

IRRIS si prizadeva za ustvarjanje enakopravnega in vključujočega delovnega okolja, kjer imajo ženske in moški enake možnosti za raziskovalno delo, profesionalni razvoj in napredovanje. Prepričani smo, da mora raziskovalna skupnost odražati raznolikost in zagotavljati enakopravno zastopanost spolov, kar prispeva k bolj uravnoteženim raziskovalnim perspektivam in večji inovativnosti. S tem ukrepom namerava IRRIS aktivno spodbujati spolno uravnotežene zaposlitvene politike, zagotavljati podporo mlajšim raziskovalkam pri kariernem razvoju ter vključevati enakost spolov kot ključno vrednoto organizacijske kulture. Poleg tega se bomo s sprejemom temu namenjenih kodeksov zavzemali za preprečevanje morebitnih ovir pri napredovanju žensk v raziskovalnih in akademskih karierah ter za etične odnose znotraj institucionalne raziskovalne skupnosti. Uspešnost ukrepa se bo merila z deležem zaposlenih žensk med vsemi zaposlenimi. Cilj je ohraniti spolno uravnoteženost, ki leta 2022 znaša 50% : 50%, kar prispeva k večji enakosti, raznolikosti raziskovalnih pristopov in boljši dinamiki raziskovalnega okolja.

Izhodiščna vrednost 2022: 50% delež sodelavk med vsemi sodelavci

Ciljna vrednost 2027: 50% delež sodelavk med vsemi sodelavci

2. Spodbujanje zaposlovanja mladih raziskovalk oz. raziskovalcev kot podmladek raziskovalnim skupinam in skrb za starostno uravnoveženost zaposlenih v RO

Ukrep 1: Nove zaposlitve mladih raziskovalk in raziskovalcev in skrb za uravnotežen delež mlajših sodelavk oz. sodelavcev (pod 45 let) med vsemi sodelavci

Kazalnik 1: število mladih raziskovalk in raziskovalcev in delež mlajših sodelavk oziroma sodelavcev

Delovanje IRRIS sloni na prepričanju, da vsaka RO potrebuje uravnoteženo starostno strukturo, ki omogoča prenos znanja med generacijami ter zagotavlja trajnost in dolgoročni razvoj raziskovalne dejavnosti. Mlade raziskovalke in raziskovalci prinašajo nove ideje, inovativne pristope in sveže raziskovalne perspektive, hkrati pa potrebujejo ustrezno mentorsko podporo in razvojne možnosti. Zato IRRIS stremi k sistematičnemu vključevanju mlajših raziskovalcev in hkrati zagotavlja stabilno okolje za izkušene raziskovalce, ki delujejo kot mentorji.

Cilj tega ukrepa je spodbujanje zaposlovanja mladih raziskovalk in raziskovalcev ter hkrati zagotavljanje ustreznega deleža mlajših zaposlenih. S tem IRRIS omogoča trajnostni razvoj raziskovalnih področij in preprečuje vrzeli v strokovnem znanju, ki bi lahko nastale ob upokojevanju starejših raziskovalcev. IRRIS je zato vzpostavil spodbude za mlade raziskovalce, kot so mentorstvo, podpora pri prijavi na raziskovalne projekte in vključevanje v mednarodne raziskovalne mreže. Poleg tega IRRIS zagotavlja pravične zaposlitvene možnosti in stabilne pogoje za raziskovalno delo, kar je ključno za privabljanje in zadržanje perspektivnih raziskovalcev v slovenskem raziskovalnem prostoru.

Uspešnost ukrepa se bo merila s številom mladih raziskovalk in raziskovalcev ter deležem (%) mlajših sodelavk oz. sodelavcev (pod 45 let) v celotni RO. Na dan 1. 1. 2022 na Inštitutu IRRIS nimamo zaposlenih mladih raziskovalk oziroma raziskovalcev. Delež mlajših sodelavk oz. sodelavcev (pod 45 let) med vsemi sodelavci je na ta dan 57 %. S pridobitvijo stabilnega financiranja nameravamo v obdobju 2022-2027 zaposliti vsaj 4 mlade raziskovalke oz. raziskovalce in hkrati zagotoviti enakomeren delež (okvirno 50 %) mlajših sodelavcev med vsemi sodelavci.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 mladih raziskovalk in raziskovalcev / 57% delež mlajših sodelavk oz. sodelavcev

Ciljna vrednost 2027: 4 mlade raziskovalke in raziskovalci / 50% delež sodelavk oz. sodelavcev

3. Prenos znanj v sklopu pedagoškega procesa na slovenskih in tujih univerzah ter poletnih šol

Ukrep 1: Izvajanje vsaj 10 predmetov na slovenskih univerzah oziroma organizacija (mednarodnih) poletnih šol

Kazalnik 1: št. poučevanih predmetov oziroma izvedenih poletnih šol

IRRIS si prizadeva za aktivno vključevanje zaposlenih v pedagoški proces z namenom prenašanja znanstvenih dognanj in raziskovalnih metod v izobraževalne procese. S tem želi okrepiti povezavo med raziskovanjem in izobraževanjem ter zagotoviti, da se znanstvena odličnost prenaša in najnovejši rezultati redno prenašajo v pedagoški proces, kar dviguje kakovost izobraževanja. Cilj ukrepa je zagotoviti aktivno pedagoško vlogo raziskovalk in raziskovalcev Inštituta IRRIS na slovenskih univerzah z izvajanjem vsaj 10 predmetov na letni ravni in organizacijo poletnih šol. To omogoča prenos raziskovalnih dosežkov in metod v akademski prostor ter zagotavlja posredovanje najnovejših znanstvenih dognanj študentom in mladim raziskovalcem. Poletne šole bodo usmerjene v teme, povezane z raziskovalnimi področji IRRIS, ter omogočile mednarodno sodelovanje in izmenjavo znanja.

Izhodiščna vrednost 2022: 6 poučevanih predmetov oziroma organiziranih poletnih šol

Ciljna vrednost 2027: 10 poučevanih predmetov oziroma organiziranih poletnih šol

Ukrep 2: Spodbujanje mentorstev / somentorstev na podiplomskem študiju s ciljem zaključka vsaj 10 (so)mentorstev

Kazalnik 2: število (so)mentorstev

Težnja IRRIS je prenos znanj in promocija kariere v znanosti, pri čemer mentorstva oz. somentorstva na podiplomskem študiju vpredstavljajo enega glavnih promotorjev za širjenje novih spoznanj in inovativnih raziskovalnih pristopov, ki jih gojijo ali jih bodo gojile posamezne raziskovalne skupine. V okviru tega ukrepa spodbujamo mentorstva in somentorstva na podiplomskem študiju (magistrskem ali doktorskem). Cilj je uspešno zaključiti vsaj 10 mentorstev ali somentorstev v obdobju 2022-2027, z aktivnim vključevanjem v izobraževalni proces in prenosom znanj in izkušenj na študente. Na IRRIS smo prepričani, da to tudi mentorjem omogoča, da pridobivajo nova znanja in spoznanja, kar omogoča obojestranski razvoj.

Izhodiščna vrednost 2022: 1 (so)mentorstvo

Ciljna vrednost 2027: 10 (so)mentorstev

Ukrep 3: Spodbujanje mednarodnih sodelovanj in prenosa znanj preko gostujočih predavanj na tujih univerzah

Kazalnik 3: število gostujočih predavanj

S tem ukrepom želi IRRIS spodbujati internacionalizacijo preko mednarodnih sodelovanj s tujimi akademskimi institucijami. Ta sodelovanja so pomembna za prenos raziskovalnih dosežkov, izmenjavo znanstvenih idej ter povezovanje s širšim mednarodnim raziskovalnim okoljem. Prav tako gostujoča predavanja omogočajo povečanje prepoznavnosti Inštituta IRRIS na globalnem nivoju ter spodbujajo sodelovanje z različnimi univerzami, kar spodbuja znanstveno odličnost in omogoča razvoj novih in inovativnih raziskovalnih področij. Cilj je v obdobju 2022-2027 spodbuditi vsaj 4 gostujoča predavanja in sodelovanja na tujih univerzah.

Izhodiščna vrednost 2022: 0 gostujočih predavanj

Ciljna vrednost 2027: 4 gostujoča predavanja

4. Skrb za kakovost delovnega okolja in ustvarjalnost zaposlenih preko uspešnega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja

Ukrep 1: Omogočanje dela od doma in fleksibilnega delovnega časa

Kazalnik 1: delo od doma in fleksibilni delovni čas

Sodelavke in sodelavci IRRIS prihajajo iz različnih koncev Slovenije ter tudi iz tujine oziroma sosednjih držav. Da bi zagotovili kakovostno delovno okolje, skrajšali čas na poti v/iž službe in hkrati zmanjšali število poti na IRRIS že ustanovitve omogočamo fleksibilni delovni čas ter delo od doma. Vsi zaposleni tako delajo od doma in si hkrati lahko prilagajajo delovne pogoje, kar jim omogoča uspešno usklajevanje službenih in družinskih oziroma prostočasnih obveznosti. Oba ukrepa – delo od doma in fleksibilni delovni čas – sta veljavna za vse zaposlene, ne glede na družinski status. Na IRRIS verjamemo, da je to ena najpomembnejših delovnih inovacij, saj s tem pomembno prispevamo tudi k ustvarjalnosti zaposlenih.

Poleg tega IRRIS zaposlenim sistematično omogoča podaljšanje porodniškega in starševskega dopusta ter koriščenje drugih pravic iz delovnega razmerja povezanih s starševstvom (npr. delo s skrajšanim delovnim časom).

Kazalnik ni številčen, zato je njegova vrednost označena z DA, ko dosegamo ukrep oziroma omogočamo vsem zaposlenim delo od doma in fleksibilni delovni čas.

Izhodiščna vrednost 2022: DA

Ciljna vrednost 2027: DA

Ukrep 2: Zagotavljanje IKT opreme za delo od doma

Kazalnik 2: število setov IKT opreme

Za potrebe izvajanja ukrepa omogočanja dela od doma IRRIS za vse zaposlene priskrbi ustrezno opremo za delo. Set IKT opreme je sestavljen iz: 1 zmogljivega računalnika, 2 monitorjev, kamere, slušalk in mikrofona za sestanke na daljavo ter tiskalnika s skenerjem. Po potrebi IRRIS priskrbi še dodatno opremo, ki jo zaposleni potrebujejo za svoje delo (zunanji trdi diski, kamere, fotoaparati, diktafoni ipd.).

Izhodiščna vrednost 2022: 8 setov IKT opreme

Ciljna vrednost 2027: 12 setov IKT opreme

5. Internacionalizacija in skrb za prenos znanj s ciljem spodbujanja kakovosti, ustvarjalnosti in inovativnosti

Ukrep 1: Sistem mentorstva in tutorstva starejših raziskovalk oz. raziskovalcev za mlajše znotraj RO

Kazalnik 1: dodelitev mentorjev in tutorjev ob pričetku dela in redna tedenska srečanja

Pred časom je IRRIS sprejel ukrep sistema mentorstva in tutorstva starejših raziskovalk oz. raziskovalcev za mlajše znotraj RO in na nacionalni ravni. Vsi raziskovalci in raziskovalke se dobivajo na rednih enotedenskih sestankih za koordiniranje, izmenjavo mnenj, medsebojno obveščanje, načrtovanje in izobraževanje sodelavcev in sodelavk. Ob prihodu vsakega mlajšega raziskovalca mu je dodeljen mentor/tutor, ki skrbi za njegovo uvajanje v delo in prenos znanj ter s tem nudi podporo za razvoj njegove kariere. Cilj sistema je spodbujanje mladih k postavljanju ambicioznih raziskovalnih in kariernih ciljev ter zasledovanju znanstvene odličnosti in inovativnosti ter s tem širitev znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Kazalnik ni številčen zato je njegova vrednost označena z DA, ko je sistem rednih tedenskih srečanj in dodeljevanja mentorjev in tutorjev ob pričetku dela vzpostavljen.

Izhodiščna vrednost 2022: NE

Ciljna vrednost 2027: DA

Ukrep 2: Osnovanje Mednarodnega Svetovalnega odbora (Advisory Board) na ravni RO in za namen posameznih raziskovalnih projektov

Kazalnik 2: število mednarodnih svetovalnih odborov (sorazmerno s št. pridobljenih projektov)

Znanstvena odličnost se zagotavlja tudi z neprestano konzultacijo posameznikov z različnih programskih področij in interdisciplinarnostjo ter sodelovanju in iskanju najboljših rešitev. Z namenom večje internacionalizacije in rednega sodelovanja z najboljšimi mednarodnimi strokovnjaki s posameznih raziskovalnih področij ter s tem povezanim prenosom znanj na RO in posamezne raziskovalke in raziskovalce je bil v letu 2022 vzpostavljen Mednarodni svetovalni odbor (Advisory Board), ki skrbi za redno mednarodno presojo naše raziskovalne dejavnosti in prispeva k znanstveni odličnosti IRRIS. Prav tako Advisory Board vzpostavimo tudi na ravni vseh nacionalnih (ARIS) in mednarodnih raziskovalnih projektov z namenom nadzora kakovosti in metodologije dela ter s ciljem širitve prepoznavnosti in spoznanj v mednarodnem okolju.

Izhodiščna vrednost 2022: 2 mednarodna svetovalna odbora (1 na ravni RO, 1 na ARIS projekt)

Ciljna vrednost 2027: 7 mednarodnih svetovalnih odborov

Preglednica 2

Zap. št. cilja	Naziv razvojnega cilja	Uvrstitev cilja uvrstitev cilja v kategorijo/e: (1) znanstvena odličnost, (2) družbeni in gospodarski vpliv, (3) mednarodna vpetost	Ukrep za doseg cilja	Kazalnik za spremljanje doseganja ciljne vrednosti	Izhodiščna vrednost (2022)	Ciljna vrednost (2027)	Komentar
1	Povečanje števila zaposlitev raziskovalcev oziroma raziskovalcev in skrb za kakovost delovnega okolja z enakovredno in enakopravno spolno obravnavo in nudenjem enakih možnosti za karierni razvoj	1, 2, 3	1. Nove zaposlitve raziskovalk oz. raziskovalcev	št. raziskovalk in raziskovalcev	8	12	
			2. Skrb za spolno uravnoteženost zaposlenih	delež sodelavk med vsemi sodelavci (v %)	50%	50%	
2	Spodbujanje zaposlovanja mladih raziskovalk oz. raziskovalcev kot podmladek raziskovalnim skupinam in skrb za starostno uravnoteženost zaposlenih v RO	1, 2, 3	1. Nove zaposlitve mladih raziskovalk in raziskovalcev in skrb za uravnotežen delež mlajših sodelavk oz. sodelavcev (pod 45 let) med vsemi sodelavci	št. mladih raziskovalk in raziskovalcev in delež mlajših raziskovalk oz. raziskovalcev	0/57%	4/50%	
3	Prenos znanj v sklopu pedagoškega procesa na slovenskih in tujih univerzah ter poletnih šol	1, 2, 3	1. Izvajanje vsaj 10 predmetov na slovenskih univerzah oziroma organizacija (mednarodnih) poletnih šol	št. poučevanih predmetov oz. organiziranih poletnih šol	6	10	
			2. Spodbujanje mentorstev/somentorstev na podiplomskem študiju s ciljem zaključka vsaj 10 (so)mentorstev	št. (so)mentorstev	1	10	
			3. Spodbujanje mednarodnih sodelovanj in prenosa znanj preko gostujočih predavanj na tujih univerzah	št. gostujočih predavanj	0	4	
4	Skrb za kakovost delovnega okolja in ustvarjalnost zaposlenih preko uspešnega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja	1, 2, 3	1. Omogočanje dela od doma in fleksibilnega delovnega časa	delo od doma in fleksibilni delovni čas	DA	DA	Na IRRIS že od vsega začetka, omogočamo fleksibilni delovni čas ter delo od doma. Na ta način si lahko zaposleni prilagajajo delovne pogoje, kar jim omogoča uspešno usklajevanje službenih in družinskih oziroma prostočasnih obveznosti. Oba ukrepa sta veljavna za vse zaposlene, ne glede na družinski status. Poleg tega IRRIS zaposlenim sistematično omogoča podaljšanje porodniškega in starševskega dopusta ter koriščenje drugih pravic iz delovnega razmerja povezanih s starševstvom (npr. delo s skrajšanim delovnim časom). Za potrebe izvajanja ukrepa za vse zaposlene priskrbi ustrezno opremo za delo od doma.
			2. Zagotavljanje IKT opreme za delo od doma	št. setov IKT opreme	8	12	
5	Internacionalizacija in skrb za prenos znanj s ciljem spodbujanja kakovosti, ustvarjalnosti in inovativnosti	1, 2, 3	1. Sistem mentorstva in tutorstva starejših raziskovalk oz. raziskovalcev za mlajše znotraj RO	dodelitev mentorjev in tutorjev ob pričetku dela in redna tedenska srečanja	NE	DA	Vsi raziskovalci in raziskovalke se dobivajo na rednih enotedenskih sestankih za koordiniranje, izmenjavo mnenj, medsebojno obveščanje, načrtovanje in izobraževanje sodelavcev in sodelavk. Ob prihodu vsakega mlajšega raziskovalca mu je dodeljen mentor/tutor, ki skrbi za njegovo uvajanje v delo in prenos znanj ter s tem nudi podporo za razvoj njegove kariere. Cilj sistema je spodbujanje mladih k postavljanju ambicioznih raziskovalnih in kariernih ciljev ter zasledovanju znanstvene odličnosti in inovativnosti ter s tem širitev znanstveno-raziskovalne dejavnosti in razvijanja novih raziskovalnih področij.
			2. Osnovanje Mednarodnega Svetovalnega odbora (Advisory Board) na ravni RO in za namen posameznih raziskovalnih projektov	št. mednarodnih svetovalnih odborov (sorazmerno s št. pridobljenih projektov)	2	7	

Načrt

IZHODIŠČA

Raziskave IRRIS so usmerjene na področja, ki so dolgoročno pomembna tako za slovensko kot mednarodno družbo. Raziskave in projekti so zastavljeni interdisciplinarno, veliko prostora pa je posvečenega internacionalizaciji ter širjenju in promociji znanosti in rezultatov raziskav tako med strokovno kot splošno javnostjo. Znanstveno-raziskovalna dejavnost sloni na **4 ključnih področjih delovanja**, katerih osnovno vodilo je inovativnost in interdisciplinarnost:

- Prakse reševanja sporov
- Družbene funkcije diskurzivnih praks
- Kultura spominjanja in ustna zgodovina
- Nove demokratične prakse in transnacionalno (evropsko) okolje

S svojim raziskovalnim, izobraževalnim in strokovnim delovanjem se IRRIS uveljavlja doma in v svetu. S sodelovanjem z organizacijami iz gospodarstva in storitvenih dejavnosti v javnem in zasebnem sektorju, z državnimi organi, lokalnimi skupnostmi ter civilno družbo skuša pospešiti uporabo svojih raziskovalnih dosežkov ter prispevati k družbenemu razvoju. Svoje delovanje IRRIS utemeljuje na naslednjih vrednotah:

- **kakovost in znanstvena odličnost** na podlagi mednarodno primerljivih standardov na vseh področjih delovanja;
- **avtonomija in neodvisnost** v odnosu do države, političnih strank, korporacij in verskih ter drugih skupnosti;
- **akademska svoboda sodelavk in sodelavcev**, zlasti ustvarjalna svoboda ter razvoj civilizacijskih pridobitev humanizma in človekovih pravic;
- **pripadnost in odprtost** v domači in mednarodni akademski in širši družbeni prostor s sooblikovanjem zavesti o skupnih ciljih;
- **internationalizacija** in vključevanje v mednarodni akademski in raziskovalni prostor z mednarodnim sodelovanjem, izmenjavo znanj, skupnimi projekti ter povezovanjem z raziskovalnimi in izobraževalnimi institucijami po svetu;
- **odprta znanost (*open science*)** kot temelj znanstveno-raziskovalnega dela, ki stremi k čim boljši in čim širši dostopnosti do raziskovalnih podatkov in rezultatov raziskav ter njihovi ponovni uporabi (v skladu s *FAIR* načeli);
- **prenos znanj** in rezultatov raziskav, tako na mlajše raziskovalke in raziskovalce (podmladek), kot tudi v okviru študijskih procesov na univerzah in uporabo znanstvenih dognanj v gospodarstvu, javnem sektorju in širši družbi, s ciljem spodbujanja inovacij in družbenega napredka;
- **državljska znanost (*citizen science*)**, kot način raziskovanja, ki spodbuja sodelovanje med znanstveniki in širšo družbo, kar krepi znanstveno pismenost in zavedanje o pomenu raziskav;
- **enakopravnost spolov in enake možnosti**, ne glede na spol in spolno usmerjenost, starost, nacionalno in versko pripadnost, raso, politično ali siceršnje prepričanje;
- **etični in odgovorni odnos** do sodelavk in sodelavcev, drugih kolegov, znanosti in sveta ter kakovostnega sonaravnega trajnostnega razvoja;
- **skrb za kakovost delovnega okolja** in spodbujanje ustvarjalnosti zaposlenih.

Cilji znanstveno-raziskovalne dejavnosti v obdobju 2022–2027

V skladu z načrtom znanstveno-raziskovalne dejavnosti ter zastavljenimi strateškimi in razvojnimi cilji smo si na IRRIS, sledeč evropskim in nacionalnim smernicam (A Pact for Research and Innovation in Europe, EK, 2022; Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030, MIZŠ, 2022) za obdobje 2022–2027 zastavili naslednje specifične cilje:

- uveljaviti se kot ena vodilnih raziskovalnih ustanov za **4 ključna področja delovanja in raziskav**, katerih osnovno vodilo je inovativnost in interdisciplinarnost: **1)** Prakse reševanja sporov; **2)** Družbene funkcije diskurzivnih praks; **3)** Kultura spominjanja in ustna zgodovina; **4)** Nove demokratične prakse in transnacionalno (evropsko) okolje;
- na tej podlagi **osnovati 3 nove raziskovalne skupine**, ki bodo prednostno razvijale inovativna in interdisciplinarna raziskovalna področja;
- postati atraktiven raziskovalni inštitut za **mlade in mlajše raziskovalke in ostale raziskovalce**, ki razvija nova in inovativna raziskovalna področja, nudi enake možnosti ter skrbi za kakovost delovnega okolja in s tem spodbuja ustvarjalnost zaposlenih;
- izvajati **raziskave skladno z nacionalno strategijo in smernicami Evropske komisije**, predvsem v skladu z načeli ohranjanja in valorizacije kulturne dediščine in doprinesiti k obstoječim raziskavam s področja zgodovine, družbe in kulture obravnavanega prostora ter njihovih pomenov in pomembnosti za družbeno raznolikost znotraj EU;
- prijava, vodenje in sodelovanje pri nacionalnih in mednarodnih projektih;
- **internationalizacija** in oblikovanje mednarodne mreže referenčnih institucij ter raziskovalk in raziskovalcev iz tujine, ki se na mednarodni ravni ukvarjajo s programskimi ali povezanimi področji, s ciljem povečanja uspešnosti prijavn na mednarodne razpise, okrepitve mobilnosti raziskovalk in raziskovalcev ter mednarodno evalvacijo (peer-counseling) lastnih raziskav;
- na letni ravni **organizirati mednarodno konferenco ali delavnico** z mednarodno uveljavljenimi raziskovalci z vsaj enega raziskovalnega področja;
- redno sodelovanje na (mednarodnih) znanstvenih srečanjih ter sodelovanje z uveljavljenimi mednarodnimi strokovnjaki pri pripravi znanstvenih srečanj, delavnic in publikacij;
- **objava odličnih rezultatov** raziskav v odprtem dostopu in v visoko kotirajočih znanstvenih publikacijah;
- sistematično **zbirati in digitalizirati pertinentno arhivsko gradivo ter starejšo literaturo**, ustne vire in drugo gradivo z raziskovalnih področij, z namenom zagotavljanja načel odprte znanosti in odprtega dostopa do raziskovalnih podatkov ter varovanja in promocije kulturne dediščine;
- **reden prenos znanj** ter vključevanje in oblikovanje novih vsebin v izobraževalnih procesih na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni ter v vseživljenjsko učenje, mentorstvo študentom in mladim raziskovalcem, s ciljem prenosa znanj na mlade generacije in spodbujanja ter vključevanja mladih v raziskovalno delo;
- mednarodno univerzitetno **sodelovanje za diseminacijo rezultatov raziskav** med profesorje in študente;
- **mreženje in medsektorsko povezovanje** z gospodarstvom, kulturnimi ustanovami in lokalno skupnostjo;
- izvajanje **infrastrukturne dejavnosti** s ciljem vzpostavitve oziroma ohranitve odprtega dostopa do raziskovalnih podatkov in rezultatov;
- sledenje načelom in snovanje projektov **občanske znanosti** (citizen science) s ciljem širjenja znanstvene pismenosti, izboljšanja zbiranja podatkov in povezovanja skupnosti pri reševanju znanstvenih vprašanj;
- oblikovati učinkovito **komunikacijsko strategijo za promocijo, prenos in kroženje znanja** ter rezultatov raziskav v gospodarstvu, javnemu in nevladnemu sektorju ter širši javnosti s ciljem približati znanost ljudem;

- redno in sprotno dodajati interaktivne vsebine na spletno stran in družbena omrežja IRRIS, z namenom obveščanja javnosti o dogodkih, znanstvenih dosežkih in javno in odprtodostopnih podatkovnih virih;
- zasnovati in preizkusiti **nove modele deležniškega načina odločanja** za zagotavljanje socialno, kulturno, okoljsko in gospodarsko trajnostnega razvoja;
- izboljšati učinkovitost upravljanja RO, projektnega vodenja in delovanja raziskovalne in infrastrukturne dejavnosti.

ZNANSTVENA ODLIČNOST

Osnovni temelj za doseganje rezultatov z odmevnostjo v znanstveni sredini kot tudi v splošni javnosti, je znanstvena odličnost, ki ostaja glavno poslanstvo IRRIS. To bo zagotovljeno s spodbujanjem raziskovalcev in raziskovalnih skupin k aktivnemu delovanju v slovenskem in v mednarodnem znanstveno-raziskovalnem prostoru, s sodelovanjem na konferencah in kongresih ter z vključevanjem v raziskovalne projekte, ki naslavljajo posamezna raziskovalna področja in temeljne sodobne aktualne družbene probleme. IRRIS neprestano stremi k dvigu odmevnosti raziskovalnih rezultatov z objavami znanstvenih prispevkov v revijah odprtega dostopa, z visokim faktorjem vpliva. Znanstvena odličnost in izvirnost raziskovalnih področij IRRIS se kaže predvsem v razvijanju novih, inovativnih in interdisciplinarnih raziskovalnih področij in pristopov, ki jih spodaj natančneje pojasnjujemo in bodo v obdobju do leta 2027 podrobneje razvita.

1. PRAKSE REŠEVANJA SPOROV

Ključno izhodiščno področje delovanja IRRIS so raziskave praks reševanja sporov, osredinjenih v pravnem običaju maščevanja (vendetta, fajda, sovražnost ipd.), s koncepti menjave in recipročnosti (za krivico), ki so srž temeljnih vrednot tradicionalnega urejanja družbenih odnosov. Tako kompleksna problematika zahteva interdisciplinarni pristop, z izhodiščem v zgodovini, antropologiji in pravnih vedah, poglobljen z upoštevanjem dognanj sociologije, filozofije, psihologije, etnografije, literarnih ved, teologije, umetnostne zgodovine idr. humanističnih in družboslovnih znanosti. Obenem je za znanstveno odličnost raziskav nujno spremljati ter nanje aplicirati najnovejše metodološke pristope in teoretična spoznanja naštetih disciplin (npr. zgodovina žensk, zgodovina emocij, mikrozgodovina, historična antropologija). Pri študijah reševanja sporov imajo vselej pomembno vlogo vprašanja spomina in pozabe (krivic, zamer itd.). Naracija sporov in njihovega (ne)reševanja je v izročilu in umetnostih pomemben vir in spori s tem ostajajo del družbe, zaradi česar je to področje delovanja tesno povezano s preostalimi tremi področji.

Fokus raziskav je postavljen v stičišče sredozemskega, srednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega prostora, kjer se geografsko nahaja Slovenija, kronološki poudarek pa je na obdobju 1200–1800. Prakse reševanja sporov bomo zato proučevali v času dolgega trajanja, pri čemer se bomo osredotočali na obdobje prehoda iz srednjega v novi vek, v katerem nacionalna zgodovinska tovrstna študija praviloma zaključijo. Izhajamo namreč iz hipoteze, da je tradicionalne prakse reševanja sporov, katerih obredje je bilo uzakonjeno v srednjem veku, postopoma izničil šele vzpon novoveške teritorialne države in centralizacije njenega upravnega aparata od 15. stoletja dalje, proces pa ni bil končan pred 19. stoletjem.

Z analizo, komparacijo in (re)interpretacijo dosedanje literature ter raziskavo objavljenih in neobjavljenih izvirnih zgodovinskih dokumentov raziskujemo uveljavljenost običaja maščevanja v družbi ne glede na sloj, njegove pojavnosti oblike, pomen za evropsko kulturno dediščino in civilizacijsko-kulturno vlogo. Poseben poudarek bo na vprašanjih vloge izražanja čustev v reševanju sporov ter vloge spomina na krivice in spore in njihovo pozabo, saj so frustracije in travme pogosto vir in posledica sporov, četudi so formalnopravno ali družbeno-idealno razrešeni. Preverili bomo tudi hipotezo, ali je maščevanje univerzalni koncept reševanja sporov in urejanja družbenih odnosov v predmodernih družbah. Oziroma, ali je družbena vrednota in norma v okviru skrbi in nadzora za ohranjanje ali obnovo miru, reda in ravnotežja moči v družbi, ki ga narekujeja princip menjave in odnos recipročne formalne sovražnosti. Hipotezo bomo preverili s kvalitativnimi študijami primerov (case study) obredja in praks, podanih v številnih virih za obravnavano obdobje in prostor, ki jih bomo izvedli na podlagi že evidentiranega in v veliki meri že zbranega raziskovalnega gradiva. Kljub temu, da so bile idealnotipske predstave o maščevanju izražene v obredju in omejitve običaja uzakonjene v raznih pravnih aktih, jih ne gre enačiti z dejanskimi sočasnimi kompleksnimi družbenimi praksami. Zatorej raziskave zahtevajo natančno branje serijskih sodnih virov, ki bodo ključni vir za naše raziskave (dis)kontinuitet reševanja sporov na podlagi študij primera (case study), ki bodo temeljni metodološki pristop.

KLJUČNI CILJ tega raziskovalnega področja je z uporabo inovativnih metodološko-teoretičnih pristopov prispevati izvirne študije tradicionalnih praks reševanja sporov, osredinjenih v konceptu maščevanja, med srednjim vekom in moderno dobo na stičišču Sredozemlja, Srednje in Jugovzhodne Evrope, s posebnim poudarkom na slovenskih zgodovinskih deželah.

VODILNI RAZISKOVALEC tega področja delovanja je Darko Darovec (raziskave na prostoru Zgornjega Jadrana in Zahodnega Balkana, zlasti Slovenskega primorja in Črne gore), pri raziskavah v letu 2022 sodelujeta še Žiga Oman (raziskave na prostoru nekdanjega Svetega rimskega cesarstva, zlasti notranjeavstrijskih dežel) in Claudio Povolto (raziskave na prostoru nekdanje Beneške republike, zlasti Terraferme in jadranskih posesti Stato da Mar). Pri raziskavah bodo sodelovali tudi zunanji sodelavci.

V obdobju 2022-2027 načrtujemo nove zaposlitve: 1 mlada raziskovalka oziroma raziskovalec s področja vloge žensk v reševanju sporov.

2. DRUŽBENE FUNKCIJE DISKURZIVNIH PRAKS

Raziskovalke in raziskovalci IRRIS se posvečajo preučevanju različnih naracij in praks, ki odražajo kompleksnost človeške komunikacije, družbenih fenomenov in odnosov. Predstave o sebi in o lastni poziciji v odnosu do drugih in do sveta so se skozi zgodovino manifestirale na raznolike načine, od mitoloških predstav, obredja, religijskih in političnih ideologij, upodobitvene umetnosti, literature, filmov. Ena od teh manifestacij so tudi folklorne in literarne pripovedi, ki so spremljale človeštvo od začetka in z bogato raznolikostjo in neizčrpno kreativnostjo predstavljajo neprecenljiv del kulturne dediščine izjemen raziskovalni vir.

Pod okriljem tega področja delovanja je tudi preučevanje družbenih funkcij umetnih in ljudskih pravljic, ljudskih pripovedk, legend in mitov. Pravljice oz. ljudske pripovedi ponujajo vpogled v kolektivne predstave pripovedovalcev o želeni obliki družbe, hkrati pa odražajo ideološke in politične okoliščine, v katerih so živeli. S preučevanjem pravljic in sorodnih narativov se bo z interdisciplinarnim pristopom poglobilo raziskovanje različne družbenih pojavov. Ljudske in umetniške pravljice, ki so tradicionalno obravnavane v folkloristiki in literarni teoriji, bodo inovativno reinterpretirane, z orodji kritične teorije družbe, kulturologije, filozofije kulture, semiologije, strukturalizma in komunikologije, in z uvedbo novih raziskovalnih orodij, z občutnim upoštevanjem družbenega konteksta produkcije in recepcije, kulturne in politične zgodovine.

Osrednja interesna področja te raziskovalne usmeritve bodo zajemala: 1) vrednote in družbeni red, tematizirane v pravljicah, s poudarkom na reprezentaciji družbenih vlog, medgeneracijskih prehodih, sistemi reševanja sporov in religioznih pravilih in praksah; 2) procesi izgradnje naroda v 19. st., tematizirane v pravljicah, reprezentacije meja, drugost, centrov moči in nacionalnih historičnih mitov v folklori, literaturi in umetnosti ter njihovo prepletanje pri nastajanju naroda kot kulturne in politične entitete; 3) kolektivni spomin, odmev resničnih zgodovinskih dogodkov v njih ter vloga kolektivnega spomina pri izgradnji kolektivnih identitet, ki se odražajo v pravljicah; 4) poudarek na časovnem obdobju pred, med in po drugi svetovni vojni, v spreminjajočih se politično-ideoloških kontekstih, kot so se ti odražali v zvrsteh, objavah, cenzurah in funkcijah tedanjih folklornih in umetnih pripovedi; 5) raziskovanje ustnega izročila kot epistemskega ozadja v formiranju družbeno-integrativnega konsenza / družbene pogodbe in v kontekstu uveljavljanja deležniškega modela v izkoriščanju in promociji kulturne dediščine; 6) posebno pozornost bomo posvečali slovenskemu prostoru.

Ta raziskovalna usmeritev bo sledila nacionalnim in mednarodnim smernicam, ki vidijo kulturno dediščino kot pomemben vir, ki prispeva k blaginji ter k družbeni in kulturni koheziji Evrope (Strategija kulturne dediščine 2020–2023, Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo – Faro konvencija, Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030). Geografsko bo raziskovalno področje vključevalo območje Slovenije in širši vzhodnoalpski in severnojadranski prostor. To območje je bilo historično na prepihu različnih kultur, saj je bil v preteklosti vpeto v različne politično-ideološke formacije, kot so Sveto rimsko cesarstvo, Beneška republika, Avstro-Ogrska, Italija ter Jugoslavija. Sledi multikulturne vpetosti se kažejo tudi v folklori, v kateri lahko zasledimo različne romanske, germanske in slovanske vplive.

S primerjalno analizo bodo izbrani primeri ljudskih in umetniških pravljic ter drugih narativnih zvrsti preučevani tako z diahronega kot sinhronega vidika. Vzporedno bomo raziskovali diseminacijo in variacije pravljic na širšem geografskem območju ter preučevali razloge njihov obstoj in prilagajanje različnim kulturnim kontekstom, v katerih so odražale zgodovinsko dogajanje svojega okolja. Pri tem bodo uporabljeni različni teoretični pristopi. Obravnava bo temeljila na raznovrstnih in interdisciplinarnih metodoloških pristopih. Z raziskovalnim izhodiščem memetike, ki preučuje širjenje kulturnih informacij, bo upoštevan tudi diskurzivni kontekst, v katerem so obstajale. Pravljice in sorodne narative bomo obravnavali z analizo diskurza, s primerjalnimi metodami, s semiotsko-formalistično analizo, kot tudi z etnološkimi, literarnoteoretskimi in literarnozgodovinskimi metodami. Inovativnost v interdisciplinarnem raziskovanju predstavlja uporaba metod drugih raziskovalnih področij, kot so politična filozofija,

estetika, sociologija, politologija, zgodovinarstvo itd., ki se doslej niso posebej posvečala obravnavi pravljič.

Formalistični teoretični pristop, ki ga je gojil mednarodno priznani Vladimir Propp, bomo nadgradili z upoštevanjem družbenega in političnega konteksta obravnavanih folklornih pripovedi. Pri preučevanju procesov izgradnje naroda se bomo posluževali tudi Claude Lévi-Straussovega strukturalističnega pristopa analize mita. V kontekstu procesov izgradnje naroda bomo pri preučevanju folklornih pripovedi upoštevali tudi koncept »izumljenih tradicij« zgodovinarja Erica Hobsbawma, kot tudi razmerje med mitom in spominom.

KLJUČNI CILJ tega raziskovalnega področja je uporabiti inovativen interdisciplinaren raziskovalno-metodološki pristop pri preučevanju pravljič in folklornih narativnih virov iz različnih zgodovinskih obdobij na območju Slovenije in širšega vzhodnoalpskega in severnojadranskega prostora, ter pravilnice uporabiti kot inovativen in enakovreden raziskovalni vir za preučevanje različnih družbenih pojavov in procesov. S tem se namerava IRRIS uveljaviti kot pomembna institucija na področju preučevanja pravljič, folklorne, ustnega slovstva in različnih vrst narativnih ter simbolnih družbenih izročil.

VODILNA RAZISKOVALKA tega raziskovalnega področja je Polona Tratnik, drugi raziskovalci IRRIS pa bodo z raznolikimi teoretičnimi in metodološkimi izhodišči, z vidika svojih strok, razvili izvirne pristope k raziskovanju folklornih pripovedi; Anja Mlakar (kulturnoantropološki vidik, s posebnim poudarkom na tematiki religioznosti), Urška Lampe (sodobne kulturno-zgodovinske vidike preučevanja pravljič in pomen pravljič v procesih spominjanja), Žiga Oman (prakse reševanja sporov v folklornih pripovedih), Darko Darovec (interdisciplinarno raziskovanje ritualov, mitov in pravljič, povezanih s praksami reševanja sporov, pri čemer se bo posebej posvečal liku Kralja Matjaža) in Marjan Horvat (folklorno izročilo v odnosu do sodobnih deliberativnih/komunikacijskih praks in z vidika formiranja nacionalne epistemologije slovenstva). Pri raziskavah bodo sodelovali tudi zunanji sodelavci.

V obdobju 2022-2027 načrtujemo nove zaposlitve: 1 mlada raziskovalka oziroma raziskovalec na področju sociologije kulture.

3. KULTURA SPOMINJANJA IN USTNA ZGODOVINA

Raziskave IRRIS se poglobljajo tudi v aktualne študije kulture spominjanja, kolektivnega spomina in pozabe, predvsem na območju nekdanje Jugoslavije in Slovenije v obdobju po drugi svetovni vojni. Ob razumevanju dejstva, da so spominske naracije veliko bolj kompleksne in vsebujejo številne sive cone, kjer se lahko različne interpretacije in spomini prepletajo, v raziskavah sledimo viziji, ki jo zastopa Michael Rothberg, da je spomin »večsmernen« (multidirectional memory), kar pomeni, da soobstaja več različnih spominov. S tem nasprotuje ideji »tekmovalnega« spomina (competitive memory), v kateri se spomini borijo za prevlado. Zato spomin razumemo kot predmet stalnih »pogajanj, navzkrižnih sklicevanj in izposoj«. Večsmerni spomin ustvarja solidarnost in skupne vizije prihodnosti, saj rezultat spominskega konflikta ni manj spomina, temveč več – tudi podrejenih spominskih tradicij. Po mnenju Aleide Assmann je potrebno v družbi ustvariti modele za spopadanje s (travmatično) preteklostjo, ko si morajo družbene skupine »medsebojno priznavati lastno krivdo in sočutje s trpljenjem, ki sta ga prizadejala druga drugi«. Pri tem se odpirajo vprašanja o vlogi empatije pri zgodovinskem razumevanju, ki je bila v preteklosti izrinjena iz raziskovanja na račun »ideala objektivnosti«. Distanca zgodovinarjev do empatije se pogosto zagovarja s tem, da za razumevanje ni potrebna, kljub temu pa smo raziskovalci prepričani, da zgodovinarstvo ni namenjeno celjenju ran, temveč k razkrivanju in sprejemanju teh. Zato sledimo viziji Dominicka LaCapre, ki predlaga uporabo t. i. »srednjega glasu« (middle voice), kot načina, ki zgodovinsko dejstvo vidi kot nujen, ne pa tudi zadosten del zgodovinarstva.

Te raziskave zapolnjujejo veliko vrzel, ki se je v slovenskem in širšem prostoru pojavila glede študij kulturnega spomina. Njihova izvirnost temelji na interdisciplinarnem prepletu humanističnih ved (zgodovinarstvo, antropologija ipd.) ter družboslovja in socialne psihologije. Študije so podkrepjene z izvirno metodologijo, ki sloni na zbiranju in analizi arhivskega gradiva, kot tudi egodokumentov in ustnih pričevanj. Ustna zgodovina nam s tem pristopom pomaga razumeti tako dogodke kot tudi njihovo interpretacijo od ljudi, ki so bili vanje tako ali drugače vpleteni. Kot argumentira italijanski ustni zgodovinar Alessandro Portelli, se ustni in pisni viri ne izključujejo, saj »imajo tako skupne kot avtonomne značilnosti in posebne funkcije, ki jih lahko izpolni le eden od obeh ali katere en niz virov zapolni boljše kot drugi«. Intervjuji pogosto »razkrijejo neznane dogodke ali neznane vidike znanih dogodkov; vedno dajejo novo luč na neraziskana področja vsakdanjega življenja nehegemonskih razredov«.

Ta pristop se odraža v tekočih oziroma zaključenih projektih, ki so prispevali številne pomembne, predvsem pa mednarodno odmevne in inovativne rezultate. Vprašanje kolektivnega spomina in pozabe je namreč pogosto tudi v mednarodnih študijah obravnavano »od zgoraj navzdol«, medtem ko naše študije v ospredje postavljajo neuradne kolektivne in individualne naracije, ki so se formirale vzporedno s prevladujočo naracijo. V ospredje se postavlja izkušnja »malih ljudi« ter zgodovina ženske in družinskega življenja, ki so pogosto spregledana polja v raziskavah »velike« zgodovine. Velik poudarek je namenjen tudi razumevanju medgeneracijskega prenosa spomina in travm, v primerih, ko so te prisotne.

Raziskovalno delo temelji na zbiranju in poglobljeni analizi arhivskih (diplomatskih, političnih idr.) virov ter periodike; zbiranju in analizi egodokumentov (dnevnikov, spominov, korespondence, fotografij idr.) ter poglobljenih intervjujih z uporabo metodologije ustne zgodovine.

KLJUČNI CILJ tega raziskovalnega področja je z uporabo izvirne metodologije prispevati izvirne študije s področja kulturnega spomina na območju nekdanje Jugoslavije, s posebnim poudarkom na slovenski prostor, pri čemer je v ospredje postavljena zgodovina »malih ljudi« ter neuradne kolektivne in individualne spominske naracije. S tem se želi IRRIS izoblikovati kot eden od vodilnih inštitutov, ki opravlja interdisciplinarno raziskavo na področju kulture spominjanja na območju Slovenije in v primerjalni perspektivi z območjem nekdanje Jugoslavije, Evropo in svetom.

VODILNA RAZISKOVALKA programskega področja je Urška Lampe (ustna zgodovina, kultura spominjanja na področju Slovenije in Jugoslavije v primerjalni perspektivi), pri raziskavah pa sodelujejo še Darko Darovec (interdisciplinarno raziskovanje oblikovanja slovenskega naroda in države ter različne oblike prezentacij kulturnega spominjanja), Polona Tratnik in Anja Mlakar (proces grajenja nacije, identitet in kulturno razmejevanje, kultura spominjanja na Slovenskem v času razpadanja Jugoslavije in vloga popularne kulture (npr. filma) za procese grajenja jugoslovanske nacije in oglaševanja za zamišljanje slovenske nacije) in Marjan Horvat (historicistično razumevanje ustroja in izzivov sodobnih družb z vidika reševanja preteklih konfliktov). Pri raziskavah bodo sodelovali tudi zunanji sodelavci.

V obdobju 2022-2027 načrtujemo nove zaposlitve: 1 mlada raziskovalka oziroma raziskovalec s področja kulturnega spomina v obmejnih prostorih.

4. NOVE DEMOKRATIČNE PRAKSE IN TRANSNACIONALNO (EVROPSKO) OKOLJE

Področje raziskovanja transnacionalnih procesov in demokracije je tesno vpeto v temeljnih programskih izhodiščih Inštituta IRRIS. Historicistično razumevanje ustroja in izzivov sodobnih družb z vidika reševanja preteklih konfliktov, praks deliberacije in vloge narativov v osmišljanju skupnostnega, hkrati pa s poudarkom na skupnem načrtovanju prihodnosti sledi najnovejšim teoretičnim pristopom in novim demokratičnim praksam v svetu, zlasti na področju uvajanja prvin deliberativne (epistemske) demokracije. Raziskovanje na IRRIS utemeljuje, da se nove demokratične prakse lahko umestijo le na že obstoječe prakse deliberacije. Ob tem bo posebna pozornost namenjena možnostim uporabe novih računalniških metod (computational methods) pri raziskovanju kakovosti in specifik deliberacije v spletnih okoljih ter družbenim in etičnim izzivom, ki jih prinašajo nova orodja v javni sferi, upoštevajoč kulturne in druge specifičnosti okolja.

Izhajamo iz argumenta Fredericka Shafferja, da razlike v pojmovanju demokracije določajo tudi njene rezultate in funkcije institucij. Slednje se izraža, ugotavlja Paul Blokker, v različnosti prihodnostnih meta-narativov na evropski ravni, zlasti pa v izkušnjah post-tranzicijskih držav, kot so tudi države nekdanje Jugoslavije, kjer se personalizirani narativi prepletajo z revizionističnimi in nacionalističnimi narativi na eni strani in narativi rezistence na drugi (counter-narratives). Namen tega raziskovalnega področja ni dekonstrukcija omenjenih narativov, temveč iz različnih perspektiv interdisciplinarno (sociologija, zgodovina, antropologija, kognitivne znanosti, računalniške znanosti, tudi teorija umetnosti, ki zadeva participativne prakse itd.) raziskati procese njihovega formiranja v longitudinalni perspektivi, s fokusom na njihov vpliv na sodobne prakse deliberacije. Z izhodiščnim poudarkom na analizi »vgrajenih« deliberativnih praks (embedded deliberation) v konkretnem okolju bodo raziskave tega programskega sklopa zapolnile vrzel v historicističnem razumevanju specifik javne sfere in demokracije, inovativno poglobile teorije evropeizacije in dopolnile razumevanje procesov usklajevanja lokalnih in nacionalnih okolij s kompleksnimi transnacionalnimi izzivi.

KLJUČNI CILJ raziskovalnega področja je z inovativno metodologijo ustvariti izvirne in kakovostne študije, ki bodo prispevale k razumevanju 1) posebnosti demokratičnega ustroja in deliberacije v družbeno-zgodovinski prizmi; 2) transnacionalnih procesov in transformacije deliberacije v spoprijemanju s sodobnimi krizami; 3) v sodelovanju z deležniki na nacionalni, regionalni in nadnacionalni ravni osvetliti možnosti za razvoj novih demokratičnih praks in prenos preizkušenih modelov v procesu oblikovanja deliberativnega načrtovanja prihodnosti, zavezanega načelom sonaravnega razvoja. V okviru razprav o Razsvetljenstvu 2.0 bo poseben poudarek namenjen 4) uporabi novih metod, ki temeljijo na strojnem učenju

in umetni inteligenci, pri proučevanju deliberativnih vzorcev in procesov ter epistemskih ozadij v sprejemanju odločitev. V tem programskem sklopu se bomo posvetili tudi analizi etičnih vidikov ob upoštevanju in legitimizaciji novih oblik odločanja, ki temeljijo na umetni inteligenci. S fokusom na Slovenijo in njeno sosesčino (srednja- in jugovzhodna Evropa) bodo raziskave prispevale nove modele za zagotavljanje stabilnosti družbenega in političnega prostora ter socialno in okoljsko trajnostnega razvoja (Cilji Agende za trajnostni razvoj do leta 2030), spričo kriz 21. stoletja, zlasti podnebne. Na ta način se namerava IRRIS uveljaviti kot referenčni inštitut v srednji- in jugovzhodni Evropi na področju analize družbeno-zgodovinskih in drugih pogojev za oblikovanje in prenos novih demokratičnih praks v procesu snovanja modelov deliberativnega, skupnega načrtovanja prihodnosti, skladnega z načeli socialno in okoljsko trajnostnega razvoja, upoštevajoč naraščajoči vpliv novih tehnologij v procesih odločanja.

VODILNI RAZISKOVALEC raziskovalnega področja je Marjan Horvat. Pri raziskavah sodelujejo še Darko Darovec in Žiga Oman (interdisciplinarne raziskave deliberativnih praks na prehodu iz poznosrednjeveške v novoveško družbo, vloga naracij in kolektivnih spominov v formiranju slovenske nacije), Polona Tratnik (longitudinalni študiji narativov iz tradicionalne in popularne kulture v formiranju družbeno-integrativnega konsenza, vloga umetnosti in rezistence v formiranju preteklih in današnjih praks deliberacije), Urška Lampe (razmerja med personaliziranimi in meta narativi v oblikovanju disonantne tradicije slovenstva in njen vpliv na skupno načrtovanje prihodnosti) in Anja Mlakar (antropološke in folkloristične raziskave s področja tujstva / Drugega v historiciističnem zamejevanju / pojmovanju slovenstva). Pri raziskavah bodo sodelovali tudi zunanji sodelavci. V obdobju 2022-2027 načrtujemo nove zaposlitve: 1 mlada raziskovalka oziroma raziskovalec na področju socioloških znanosti oz. računalniških znanosti.

Na IRRIS spodbujamo razvoj znanstvene odličnosti in začrtanih raziskovalnih področij s snovanjem in izvajanjem odličnih raziskovalnih projektov v nacionalnem in mednarodnem merilu, k čemer bomo stremeli tudi v obdobju 2022-2027.

Na vsakem raziskovalnem področju se načrtuje kandidatura vsaj 1 temeljnega raziskovalnega projekta na nacionalni ravni letno ter mednarodno povezovanje in mreženje, ki spodbuja sodelovanje v mednarodnih projektih. Poleg tega spodbujamo udeležbe na izobraževanjih in delavnicah, ki promovirajo temeljna načela raziskovalne dejavnosti, kot so odprta znanost, etika in enakost ter enake možnosti. Raziskovalna področja in bodoče raziskovalne enote stremijo k medsebojnemu interdisciplinarnemu povezovanju in snovanju odličnih raziskovalnih idej, s katerimi letno kandidirajo vsaj na enem mednarodnem razpisu (Horizon, ERC, Cost, ipd.). Mlajše raziskovalke in raziskovalce redno vključujemo v projektne priprave, snovanje in pisanje, ter s tem nanje prenašamo potrebno znanje za razvoj lastnih izvirnih raziskovalnih idej. Pri tem jih spodbujamo k prijavam na najprestižnejše mednarodne štipendije (MSC-IF, Humboldt ipd.) in jim pri tem nudimo vso potrebno podporo.

5. PODPORA DEJAVNOST ZNANSTVENO-RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI: STEBER ZA INFRASTRUKTURO

Za osnovno podporo raziskovalnemu programu IRRIS je bil ustanovljen infrastrukturni program Infra IRRIS (vodja Urška Lampe). Njegov glavni cilj je nuditi infrastrukturno podporo raziskovalcem in inštitutu pri znanstveno-raziskovalnem delu ter drugih aktivnostih, predvsem učinkoviti promociji in popularizaciji znanosti. Program je razdeljen na več aktivnosti, ki podpirajo delo raziskovalcev in ohranitev obstoječih zbirk raziskovalnih rezultatov ter vzpostavitev novih. Zbirke lajšajo delo raziskovalcev ter skladno z načeli digitalne humanistike omogočajo trajno ohranitev in široko dostopnost znanstvenih podatkov in rezultatov. Osrednji namen programa je tudi zagotavljanje delovanja v skladu s principi odprte znanosti ter omogočanje čim širše dostopnosti ne samo raziskovalnih rezultatov (člankov, monografij ipd.), temveč tudi raziskovalnih podatkov. Raziskovalci so zato zavezani k temu, da svoje rezultate objavljajo v odprtem dostopu. Poleg tega je namen programa vzpostaviti skupne zbirke raziskovalnih podatkov, ki bodo dostopne vsem raziskovalcem IRRIS ter širši strokovni in splošni javnosti. Program s sodobno digitalno tehnologijo, aplikacijami in sredstvi komunikacije neprestano posodablja načine promocije in širitve novih znanstvenih spoznaj, ki izhajajo iz projektnega raziskovalnega dela. Infrastrukturni program temelji na 3 podpornih stebrih s pripadajočimi ključnimi cilji:

5.1 PODPORA ZALOŽNIŠKI DEJAVNOSTI V OBLIKI ZBIRKE ZNANSTVENIH PUBLIKACIJ

V sklopu soizdajateljske dejavnosti in uredniške aktivnosti IRRIS skrbi za vzdrževanje odprto dostopne zbirke znanstvenih publikacij, v skladu z vsemi principi diamantnega odprtega dostopa (diamond open access). IRRIS je v sodelovanju z Zgodovinskim društvom za južno Primorsko (ZDJJP) soizdajatelj mednarodno uveljavljenih znanstvenih revij z visokim faktorjem vpliva s področja humanistike – zgodovinopisja (Acta Histriae, indeksirana v SSCI in A&HCI, Scopus, Erih Plus, DOAJ itd.), družboslovja in humanistike (Annales, Series Historia et Sociologia, indeksirana v A&HCI, Scopus, Erih Plus, DOAJ itd.) in naravoslovja (Annales, Series Historia Naturalis, indeksirana v BIOSIS, Scopus, ASFA, DOAJ itd.), ter znanstvenih monografij, ki izhajajo v okviru Založbe Annales in Knjižnica Annales in Knjižnica Annales Majora. Po načelih diamantnega odprtega dostopa je objava v znanstvenih revijah brezplačna za avtorje, članki pa so prosto dostopni za vse bralce od trenutka objave. Prav tako so odprto dostopne znanstvene monografije, za kar si bo IRRIS še nadalje prizadeval. KLJUČNI CILJ je trajna ohranitev diamantnega odprtega dostopa digitalnih zbirk mednarodno uveljavljenih, visoko kotirajočih znanstvenih publikacij, kot tudi v prihodnje omogočati prost dostop do znanstvenih in drugih publikacij, ki nastanejo kot rezultat dela na raziskovalnih in drugih projektih.

5.2 PODPORA UREDNIŠKI DEJAVNOSTI V OBLIKI ZBIRKE ZNANSTVENIH REVIJ

IRRIS se zaveda, da lahko s pomočjo sodobne tehnologije poskrbimo za racionalizacijo postopkov in dela, kar delo olajša, postopke pa skrajša in optimizira. V obdobju 2022-2027 načrtujemo prehod na platformo Open Journal System (OJS), ki je odprtokodna programska oprema za upravljanje in objavljanje znanstvenih revij. S tem bomo vzpostavili spletno mesto, kjer bo potekal celoten uredniški postopek, tj. od oddaje člankov v uredništvo do recenzentskega postopka ter spletne objave člankov in številik revij v odprtem dostopu. Na ta način se bo uredništvo moderniziralo in pridružil številnim mednarodnim revijam, ki sistem že uporabljajo.

KLJUČNI CILJ je prehod uredništva na platformo Open Journal System (OJS), s čimer bo celotna uredniška aktivnost in izkušnja postala enostavnejša in preglednejša, hitrejša in prijaznejša, tako za uredništvo in recenzente kot tudi za avtorje in bralce. Prav tako se bo preko OJS zagotovila trajna dostopnost raziskovalnih rezultatov in objav.

5.3 PODPORA ZNANSTVENO-RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI V OBLIKI ODPRTO-DOSTOPNE ZBIRKE RAZISKOVALNIH PODATKOV

Osrednja naloga infrastrukturnega programa je v skladu z načeli digitalne humanistike zagotoviti ustrezno opremo za infrastrukturno, administrativno in tehnično podporo raziskovalnemu delu. Raziskovalci se med svojim raziskovalnim delom soočajo tudi z izzivi, ki pogosto zmanjšujejo njihovo učinkovitost. V skladu z njihovimi potrebami smo že namenili nekatera sredstva s ciljem oblikovanja in zagona infrastrukturnega programa ter s tem infrastrukturne raziskovalne opreme, ki jo raziskovalci nujno potrebujejo. V obdobju 2022-2027 načrtujemo vzpostavitev zbirke raziskovalnih podatkov, ki bo delo raziskovalcev in raziskovalcev olajšala, saj bodo vsi pridobljeni raziskovalni podatki dostopni na enem mestu vsem raziskovalkam in raziskovalcem znotraj posameznega projekta, hkrati pa poskrbeli, da bodo pod določenimi pogoji ti podatki dostopni tudi drugim (zunanjim) raziskovalcem in širši javnosti. Za ta namen bomo vzpostavili zbirko z naslednjimi podatki:

- Digitalna zbirka fotografij, video vsebin in virtualnih 3D eksponatov
- Digitalna zbirka arhivskega gradiva, pravljič in folklornega gradiva
- Digitalni arhiv ustne zgodovine

Na podlagi najnovejših smernic Evropske komisije glede odprte znanosti in v skladu s FAIR načeli je ključni cilj ustvariti digitalno zbirko raziskovalnih podatkov, ki jih raziskovalci pridobijo ali ustvarijo med svojimi raziskavami. Za zagotavljanje načel odprtega dostopa do raziskovalnih podatkov se bo IRRIS povezoval tudi s certificiranimi repozitoriji raziskovalnih podatkov v Sloveniji in Evropi, da bi omogočili čim širšo dostopnost podatkov. V ta namen smo že vzpostavili sodelovanje z Arhivom družboslovnih podatkov (ADP), po potrebi in interni presoji posameznih bodočih raziskovalnih skupin pa se bomo povezovali tudi z drugimi repozitoriji, ki shranjujejo podatke s področja družboslovja in humanistike. V sklopu posameznih projektov se bo, v primeru večjih podatkovnih baz, IRRIS posluževal tudi infrastrukturne opreme, ki jo bodo nudili drugi projektni partnerji ali zunanji izvajalci.

KLJUČNI CILJ je vzpostavitev digitalne zbirke, ki bo služila za raziskovalne namene, prenos znanj – torej izobraževalne namene (osnovnošolske, srednješolske, univerzitetne, vseživljenjske), ter za promocijo rezultatov projektov, s tem pa za popularizacijo znanosti.

5.3.1 Digitalna zbirka fotografij, videovsebin in virtualnih 3D eksponatov

Inštitut IRRIS je v vlogi promotorja in partnerja Interreg projekta SLO-HR KAŠTELIR ter projekta #BUTMUZ regionalnega sodelovanja LAS Istre, zbral številno slikovno gradivo arheoloških predmetov ter kulturne in naravne dediščine, ki se lahko uporablja za turistične in splošnoizobraževalne

namene valorizacije in prezentacije kulturne in naravne dediščine. Tudi v sklopu znanstvenih konferenc, strokovnih srečanj, delavnic, vodenih ogledov in drugih promocijskih dogodkov nastanejo številne fotografije in videovsebine, ki jih želimo še bolje izkoristiti in uporabiti. Zbirka digitalnih fotografij in videovsebin bo ključno vplivala na uspešno in učinkovito promocijo raziskovalcev, njihovih raziskovalnih aktivnosti in rezultatov ter s tem širila promocijo znanosti med širšo javnostjo.

5.3.2 Digitalna zbirka arhivskega gradiva, pravljič in folklornega gradiva

V okviru zaključenih in tekočih raziskovalnih projektov IRRIS so raziskovalci pridobili veliko arhivskega in drugega gradiva, ki potrebuje skupen prostor, kjer se bo to gradivo hranilo in bo dostopno raziskovalcem. Mednje sodijo tako arhivski dokumenti, kot tudi starejša literatura in publikacije, periodika, rokopisi, pravljičice, ikonografsko gradivo, poslikave, ex voto, miniature, ipd. Za tovrstno gradivo in za podporo znanstveni zbirki je ključnega pomena digitalizacija arhivskega in drugega gradiva (npr. starejše literature in periodike, slikovnega gradiva in ilustracij), ki bo z vzpostavitvijo digitalnih zbirk oziroma repozitorijev služila ne le za raziskovalne potrebe IRRIS, temveč predvsem za ohranjanje kulturne dediščine in (arhivskih) virov ter tvorila podlago za popularizacijo znanosti (faksimile ključnih dokumentov, rokopisov ipd.). Doslej smo že vzpostavili zelo tvorne odnose z nekaterimi poglobljenimi muzejskimi in arhivskimi ustanovami v Sloveniji in tujini, ki so že izrazili namero za sodelovanje, pritegnili pa bomo tudi druge tovrstne ustanove.

Za potrebe raziskovanja pravljič bomo gradili arhiv ljudskih in umetnih pravljič ter drugega folklornega gradiva. Povezali se bomo z ZRC SAZU, ki hrani edinstveno zbirko slovenskih ljudskih pravljič, kategoriziranih v pravljične tipe, ki doslej še ni bila raziskana. Zbirali bomo pravljičice in ljudske pripovedke iz slovenskih publikacij 19. st., zlasti Kmetijskih in rokodelskih novic ter etnografsko gradivo, povezano z osvajanjem sveta, v katerem so opisani rituali različnih ljudstev. Zbrali bomo tudi umetniške pravljičice, ki so bile objavljene v različnih periodičnih in drugih publikacijah v dvajsetem stoletju, s posebnim poudarkom na programu Mladinske knjige, s katero bomo tudi vzpostavili sodelovanje. Naši strateški cilji za doseganje znanstvene odličnosti vključujejo sledenje najnovejšim smernicam s področja metodologije digitalne humanistike in pripravljanje novih smernic, prilagojenih specifičnim programskim in strateškim usmeritvam Inštituta IRRIS.

5.3.3 Digitalna zbirka ustne zgodovine in egodokumentov

V sklopu svojih raziskav bodo raziskovalke in raziskovalci IRRIS zbirali tudi ustna pričevanja in z njimi povezane egodokumente (družinske zapuščine dnevnikov, spominov, fotografij, korespondence idr.). Da bi se ta arhiv lahko trajno ohranil in bil na razpolago tudi drugim raziskovalkam in raziskovalcem v prihodnosti bomo vzpostavili digitalno zbirko ustne zgodovine. Skladno z Zakonom o varstvu osebnih podatkov in Splošno uredbo EU o varstvu osebnih podatkov (GDPR) bo ta arhiv sprva dostopen le raziskovalni skupini. Ob pridobitvi vseh za to potrebnih dovoljenj bo del zbirke lahko dostopen tudi drugim raziskovalcem in širši javnosti oziroma bo v celoti dostopen po določenem obdobju. Prav tako bo omogočen prost dostop do anonimiziranih transkripcij pričevanj v primerih, ko bo to možno in bodo vzpostavljeni vsi mehanizmi za zaščito posameznih udeležencev in njihove anonimnosti. Na ta način bomo poskrbeli za učinkovito in trajnostno ohranitev raziskovalnih podatkov ter za prost dostop do teh, ko bo to možno.

6. OPREMA

V skladu z zastavljenimi cilji bomo priskrbeli potrebno opremo za vzpostavitev raziskovalne infrastrukture. Del opreme bodo raziskovalci potrebovali za raziskovalno delo, saj bodo najsodobnejši aparati omogočili ustvarjanje kakovostnih podatkov in rezultatov in njihovo trajno hrambo, ki bo omogočala njihovo ponovno uporabo za nadaljnje raziskave. Predpogoj za vzpostavitev digitalnih zbirk je kvaliteta zajetih podatkov: fotografije, zvočni in videoposnetki, skeni ipd. Raziskovalci kot osnovno tehnično opremo za znanstveno-raziskovalno in uredniško delo potrebujejo zmogljiv in trpežen prenosnik ter/ali zmogljiv stacionarni osebni računalnik (PC) z dvema zaslonoma za delo z več podatkovnimi bazami hkrati. Načrtujemo tudi nabavo tabličnih računalnikov, ki bodo s svojo vsestransko uporabnostjo potrebni učinkovitejše za terenske raziskave (beleženje zbranih informacij, fotografiranje), kot za diseminacijske in komunikacijske potrebe.

Pri delu z arhivskim gradivom, periodiko ter literaturo v arhivih in knjižnicah bodo raziskovalci potrebovali preslikovalnik knjig (book scanner) in kvaliteten brezžični DSLR fotoaparati. Ta bo služil tudi za fotografiranje na konferencah, prireditvah ter pri terenskem delu. Pri zbiranju ustnih pričevanj bodo raziskovalci poleg fotoaparata (za snemanje video-intervjujev različnih dogodkov ter aktivnosti) potrebovali tudi kvalitetne snemalnike zvoka (diktafone), saj je kvaliteta zvoka zelo pomembna tudi za morebitno montažo in pripravo materiala za diseminacijske in promocijske namene.

Za kvaliteto, trajno in varno shranjevanje podatkov na spletu, torej za delovanje vseh digitalnih zbirk, ki jih bomo ustvarili, bomo potrebovali tudi kvalitetno informacijsko-komunikacijsko opremo. Zato načrtujemo najem virtualnega strežnika v oblaku. Ocenjujemo, da je najem strežnika bolj ekonomičen, varen in zanesljiv način shranjevanja podatkov, saj je ta odporen na napake in vzpostavljen po vseh zaščitnih standardih, ki jih sami morda ne bi mogli zagotoviti z nakupom strežnika. Prav tako bomo za vzdrževanje, poleg svojega osebja, potrebovali tudi zunanje svetovalce in tehnično pomoč pri oblikovanju in vzdrževanju digitalnih zbirk ter spletne strani.

KLJUČNI CILJ je zagotoviti kvalitetne podatke in rezultate, ki bodo trajnostno shranjeni in ponovno uporabni, torej usklajeni z načeli FAIR znanosti. To pomeni, da bodo ti najdljivi (findable) s pomočjo jasnih podatkov in metapodatkov in indikatorjev, dostopni (accessible) v odprtem dostopu oziroma pod jasnimi pogoji (omejitve zaradi varstva podatkov ipd.), interoperabilni (interoperable), torej dostopni v formatih, ki omogočajo enostavno izmenjavo in združljivost med različnimi sistemi in orodji, ter ponovno uporabni (reusable), torej opisani s podrobnimi metapodatki in licencirani na način, ki bo omogočal ponovno uporabo v prihodnjih raziskavah (s pomočjo Creative Commons licenc).

7. PODPORNÁ DEJAVNOST ZNANSTVENO-RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI: STEBER ZA KOMUNIKACIJO IN OBČANSKO ZNANOST

Infrastrukturni program je namenjen tudi temu, da raziskovalkam in raziskovalcem ter IRRIS omogoča kakovostno komunikacijo z deležniki in javnostjo ter izvajanje projektov občanske znanosti. Cilj je promovirati IRRIS kot referenčni inštitut v srednji in jugovzhodni Evropi na področju razumevanja učinka družbeno-zgodovinskih dejavnikov (vpliv in modusi reševanja sporov in specifik deliberativnih praks) v odzivanju na sodobne izzive in krize z vidika načel družbeno in okoljsko trajnostnega razvoja. Ta cilj bo dosežen v okviru vseh znanstveno-raziskovalnih aktivnosti, s projekti, financiranimi iz nacionalnih in evropskih skladov, v projektne sodelovanju z gospodarstvom, civilno-družbenimi organizacijami in lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi oblastmi in odločevalci, kot tudi s premišljeno komunikacijsko strategijo, osredotočeno na prenos pridobljenih vednosti in dobrih praks v splošno javnost.

KLJUČNI CILJ KOMUNIKACIJE je razširiti prepoznavnost IRRIS ter rezultatov znanstveno-raziskovalnega dela tako v Sloveniji kot v širšem mednarodnem prostoru, in sicer preko učinkovite komunikacije in promocije dejavnosti inštituta. V ta namen smo že vzpostavili interaktivno spletno stran, ki podpira informacije splošnega značaja in promovira aktivnosti inštituta. V obdobju 2022-2027 bomo spletno stran posodobili in ustvarili uporabnikom in bralcem privlačno stran, kjer bomo promovirali svoje delo in aktivnosti. Poleg interaktivne spletne strani bodo pomembno vlogo pri komunikaciji z javnostjo in pri promociji znanosti imela tudi družbena omrežja IRRIS, pri čemer smo se odločili za uporabo dveh spletnih interaktivnih medijev, ki omogočata neposredno interakcijo z uporabniki in oblikovanje skupnosti: 1) Facebook, ki spada med informacijske in komunikacijske kanale, kjer lahko delimo vse vsebine (novice, slike, videoposnetke, povezave) povezane s svojim raziskovalnim delom, organizacijo dogodkov in objavo rezultatov ter podatkov; 2) Instagram, ki spada med vizualna družbena omrežja, kjer je poudarek na slikah, videoposnetkih in estetskih predstavitev vsebin, kar povsem ustreza načinu komunikacije, ki smo si ga zastavili. Komunikacijska strategija je nastala tudi z namenom povečanja zanimanja za znanost in jo narediti zanimivo ter »vizualno privlačno« splošni javnosti, kot tudi spodbujati k interakciji, nadaljnjem razmišljanju, informiranju, raziskovanju predstavljenih in povezanih vsebin. To bo udeleženo z oblikovanjem strateških smernic za komunikacijo z različnimi javnostmi s ciljem promocije znanstvenih dognanj. Izhajajoč iz specifičnih tematik, na katerih sta utemeljena poslanstvo in znanstveno-raziskovalna dejavnost IRRIS, bo strategija komunikacije vključevala predstavitev za splošno javnost zanimivih dognanj, v obliki krajših, v poljudnem jeziku zapisanih zgodb/izsekov raziskav, ki bodo redno objavljani in promovirani na digitalnih platformah IRRIS. Pomemben del strategije bo tudi odzivanje na pereče izzive sodobnega sveta z vidika historiciističnega vpogleda in deliberativnega načrtovanja prihodnosti (nastopi v medijih, intervjuji, strokovni članki, okrogle mize itd.).

V tem smislu bo strategija komunikacije okrepila, povezala in strateško nadgradila dosedanje aktivnosti raziskovalcev v okviru posameznih raziskovalnih projektov in na tej osnovi utrdila prepoznavnost inštituta v nacionalnem in mednarodnem okolju.

Poleg zavezanosti načelom odprte znanosti se raziskovalke in raziskovalci IRRIS osredotočajo tudi na popularizacijo znanosti preko atraktivnih vsebin, ki izhajajo iz raziskav (dokumentarci, razstave, podcasti ipd.) ter izvajanjem aktivnosti občanske znanosti (citizen science). Zavzemamo se, da v svoje delo in raziskave vključujemo neprofesionalne raziskovalce – npr. študente, predstavnike lokalnih skupnosti, ljubiteljske raziskovalce idr., in sicer tako pri izvajanju raziskav (npr. zbiranje ustnih pričevanj), kot pri soočanju o posameznih spomenikih kulturne dediščine (npr. posvetovanje z lokalno skupnostjo glede uporabe in upravljanja spomeniško zaščitenih stavb).

KLJUČNI CILJ OBČANSKE ZNANOSTI je popularizacija znanosti, približevanje znanosti splošni in širši javnosti, širjenje znanstvene pismenosti ter izobraževanje in promocija raziskovalnega dela in metodologij.

8. ZAGOTAVLJANJE ZNANSTVENE ODLIČNOSTI Z ODPIRANJEM NOVIH DELOVNIH MEST IN OHRANJANJEM KAKOVOSTNEGA DELOVNEGA OKOLJA

Inštitut IRRIS je mlad zasebni raziskovalni inštitut, ki je že od prvih let delovanja uspešno prijavljal nacionalne in mednarodne raziskovalne projekte. Postopoma je inštitut povečeval število zaposlenih. V primeru prejema stabilnega financiranja v obdobju 2022-2027 se bo IRRIS lahko hitreje razvijal. Eden prvih razvojnih ciljev je spodbujanje znanstvene odličnosti preko odpiranja novih delovnih mest, tako za uveljavljene kot predvsem za mlajše in mlade raziskovalke in raziskovalce. Le z aktivno zaposlitveno strategijo, ki bo temeljila na principu enakopravnosti in enakih možnosti ter predvsem ohranjanja starostne in spolne uravnoteženosti zaposlenih bomo namreč lahko zasledovali cilje znanstvene odličnosti.

Zaposleni Inštituta IRRIS so iz različnih pokrajin Slovenije in tudi iz tujine. Tako usmeritev želimo izvajati tudi v obdobju stabilnega financiranja 2022–2027. Da bi na IRRIS ustvarili spodbudno okolje, kjer se bodo zaposleni počutili varne, motivirane ter imeli enake možnosti ne glede na spol, starost ali socialno okolje, smo na IRRIS sprejeli že več ukrepov, ki jih bomo po potrebi nadgradili in dopolnili v obdobju 2022-2027.

CILJ UKREPOV je zagotoviti kakovostno delovno okolje, ki bo spodbujalo ustvarjalnost in uspešnost zaposlenih. V letu 2022 smo v ta namen sprejeli dva pomembna dokumenta, in sicer Etični kodeks ter Načrt za enakost spolov in enake možnosti. Prav tako IRRIS že vse od ustanovitve leta 2012 daje prednost delu od doma in fleksibilnemu delovnemu času, kar omogoča tudi uspešno usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Na IRRIS smo prepričani, da s temi ukrepi in z uporabo ustrezne digitalne tehnologije pomembno prispevamo h kakovosti delovnega okolja ter predvsem k ustvarjalnosti zaposlenih, ki si lahko sami prilagajajo delovno okolje in delovni čas, obenem pa nam omogoča vsakodnevno povezovanje med zaposlenimi in izmenjavo mnenj ter raziskovalnih vprašanj.

9. ZAGOTAVLJANJE ZNANSTVENE ODLIČNOSTI Z RAZVOJEM PODMLADKA

IRRIS vse od ustanovitve leta 2012 vlaga v razvoj kadrov mlajših raziskovalk in raziskovalcev, kar omogoča razvoj in uveljavljanje IRRIS v slovenskem in v širšem mednarodnem prostoru. V obdobju 2022-2027 nameravamo zaposliti vsaj 4 mlade raziskovalke oziroma raziskovalce, ki jih bodo mentorice in mentorji ter raziskovalne skupine postopoma vpeljale v znanstveno-raziskovalno delo, kot tudi druge dejavnosti, ki jih IRRIS izvaja (založništvo ipd.). Že od ustanovitve IRRIS je namreč uspešno vzpostavljen sistem, preko katerega starejši in izkušeni raziskovalci uvajajo mlajše v znanstveno-raziskovalno delo (raziskovalna metodologija, pisanje projektnih prijav in prijavljanje nacionalnih in mednarodnih projektov, organizacija konferenc in različnih dogodkov, pisanje znanstvenih člankov ipd.), kot tudi v uredniško delo. Ta sistem se odraža v starostni strukturi raziskovalk in raziskovalcev na IRRIS ter v porazdelitvi dela v uredništvu, ki je porazdeljeno med starejše raziskovalce, izkušene urednike in tiste, ki se šele uveljavljajo.

Od leta 2022 je na IRRIS vzpostavljen tudi tutorski sistem, kjer je vsakemu novemu mlajšemu raziskovalcu dodeljen tutor, ki mu pomaga pri uvajanju in spoznavanju z znanstveno-raziskovalnim in uredniškim delom. Tutorski sistem je vzpostavljen ne glede na znanstveno vedo, iz katere raziskovalci izhajajo, kar omogoča in zagotavlja tudi interdisciplinarnost in izmenjavo praks in znanj med starejšimi in mlajšimi raziskovalci.

10. USPEŠNO USKLAJEVANJE POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA

Da bi zagotovili kakovostno delovno okolje, skrajšali čas na poti v/z službe in hkrati zmanjšali število poti, smo na IRRIS v preteklih letih sprejeli številne ukrepe.

KLJUČNI CILJ je ohranjanje sistema, ki omogoča uspešno usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Pri tem sta osrednja ukrepa, ki sta na IRRIS v veljavi že od vsega začetka, predvsem omogočanje fleksibilnega delovnega časa ter delo od doma. Na ta način si lahko posamezniki prilagajajo delovne pogoje, kar jim omogoča uspešno usklajevanje službenih in družinskih obveznosti oziroma priložnosti aktivnosti. Oba ukrepa sta veljavna za vse zaposlene, ne glede na družinski status. Poleg tega IRRIS zaposlenim sistematično omogoča podaljšanje porodniškega in starševskega dopusta ter koriščenje drugih pravic iz delovnega razmerja, povezanih s starševstvom (npr. delo s skrajšanim delovnim časom).

11. ETIČNI KODEKS

IRRIS si kot raziskovalni inštitut prizadeva za etične odnose v družbi, napredek in blaginjo celotne skupnosti. Skladno z Evropskim kodeksom ravnanja za raziskovalno integriteto (ALLEA – Zveza evropskih akademij v Berlinu), smo na IRRIS sprejeli Etični kodeks, s katerim zagotavljamo etične standarde vseh zaposlenih. Namen kodeksa je graditi in ohraniti visoke poklicne in etične standarde vseh zaposlenih in s tem krepiti institucionalno pripadnost, preglednost in družbeno odgovornost sodelavk in sodelavcev ter svobodo raziskovanja. Sodelavci Etični kodeks upoštevajo v medsebojnih odnosih, v odnosu do Inštituta IRRIS in v odnosu do raziskovalne skupnosti. Etični kodeks IRRIS obravnava tudi splošna etična vprašanja, ki se pojavijo pri raziskovalnem delu, saj je vsak posameznik odgovoren, da pri svojem raziskovalnem delu identificira morebitna etična vprašanja in v primeru etično občutljivih vprašanj pridobi napotke svojih nadrejenih ali odobritev Etične komisije. Pri tem mora upoštevati tudi specifične etične standarde, ki veljajo za njegovo raziskovalno področje.

12. ENAKOPRAVNOST SPOLOV IN ENAKE MOŽNOSTI PRI ZAPOSLOVANJU IN KARIERNEM NAPREDOVANJU

Vizija IRRIS je v skladu s sprejetim Načrtom za enakost spolov in enake možnosti (Gender Equality and Equal Opportunities Plan, Action Plan 2022–2027) ustvariti okolje, ki spodbuja enakost spolov in enake možnosti pri zaposlovanju in kariernem napredovanju. V skladu s tem IRRIS deluje po naslednjih načelih:

- uravnotežena zastopanost spolov in enake možnosti pri vodenju in odločanju;
- spolna in starostna uravnoteženost zaposlenih na raziskovalnih področjih;
- enakost spolov in enake možnosti pri zaposlovanju in kariernem napredovanju;
- enakovredno vključevanje v raziskovalne in pedagoške vsebine ne glede na spol;
- upoštevanje enakosti spolov pri financiranju raziskav, vključno z uveljavitvijo dimenzije spola v vsebine raziskovalnih dejavnosti;
- vzpostavitev ukrepov proti nasilju na podlagi spola, vključno s spolnim nadlegovanjem ter vzpostavitev sistema spremljanja kazalnikov enakosti in enakih možnosti glede na spol;
- ozaveščanje o pomenu enakosti spolov in enakih možnostih (izobraževanja, usposabljanja, spodbujanje enakosti itd.);
- enake možnosti kariernega napredovanja;
- vzdrževanje varnega delovnega okolja.

Eden izmed ključnih razvojnih ciljev IRRIS v obdobju 2022-2027 je torej ohranitev enakovrednega deleža (50 % : 50 %) raziskovalk oziroma raziskovalcev.

13. ZAGOTAVLJANJE ZNANSTVENE ODLIČNOSTI Z VZPOSTAVITVIJO MREŽE ZA PODORO UPRAVLJANJA RO IN PROJEKTNEGA VODENJA

Vzpostavitev učinkovite mreže za podporo upravljanja IRRIS in projektnega vodenja je ključnega pomena za uspešno vodenje RO, upravljanje raziskovalnih projektov, učinkovito črpanje sredstev in trajnostni razvoj organizacije ter s tem zagotavljanje dolgoročne znanstvene odličnosti. Zato nameravamo na IRRIS v obdobju 2022-2027 vzpostaviti in oblikovati novo organizacijsko enoto – Projektno pisarno, ki bo skrbela za naslednja področja:

- Kadrovanje in upravljanje RO;
- Projektno vodenje, spremljanje porabe sredstev in administrativnih zahtev financiranj;
- Finančno načrtovanje in poročanje;
- Aktivno spremljanje nacionalnih in mednarodnih razpisov;
- Udeležba na informativnih dnevih za seznanjanje s cilji projektnih razpisov;
- Aktivno mreženje z domačimi in tujimi raziskovalnimi organizacijami in drugimi deležniki, s ciljem pridobivanja partnerstev v bodočih projektih.

KLJUČNI CILJ je optimizacija procesov znotraj Inštituta IRRIS ter zagotavljanje administrativne, posvetovalne in strokovne podpore raziskovalkam in raziskovalcem pri pripravi, prijavi in izvajanju raziskovalnih projektov.

14. PRENOS ZNANJ

Raziskovalke in raziskovalci IRRIS so v svojem delovanju zavezani k aktivnemu prenosu znanj iz raziskovalne v izobraževalno sfero. Številni raziskovalci se aktivno vključujejo v pedagoško-izobraževalne procese, s KLJUČNIM CILJEM prenašanja najnovejših znanstvenih dognanj in raziskovalnih metod ter novih metodoloških pristopov in izkušenj na študente ter ostale sodelavce na slovenskih univerzah (Univerza v Mariboru, Univerza v Ljubljani, Nova univerza) kot visokošolski učitelji in sodelavci. Poleg tega pa spodbujamo mentorstva in somentorstva na diplomskem in predvsem podiplomskem (magistorskem, doktorskem) študiju. S temi aktivnostmi raziskovalci izpolnjujejo eno od svojih temeljnih poslanstev, to je prenos znanstvene odličnosti na mlajše generacije in hkrati tudi dvig kakovosti izobraževalnih procesov v Sloveniji in tujini. V obdobju 2022-2027 si postavljamo cilj skupno izvajati vsaj 12 predmetov na visokošolskem študiju oziroma organizacijo poletnih šol ter 10 zaključenih mentorstev ali somentorstev. Preko mednarodnih sodelovanj s tujimi akademskimi inštitucijami (gostovanja in gostujoča predavanja, poletne šole) spodbujamo prenos znanj in raziskovalnih dosežkov tudi v tujini in predvsem mreženje ter izmenjavo znanstvenih idej. Zato smo si zastavili cilj, da bomo v obdobju 2022-2027 opravili vsaj 4 tovrstna gostovanja v tujini.

Družbeni in gospodarski vpliv

DRUŽBENI IN GOSPODARSKI VPLIV

Eden izmed ključnih ciljev IRRIS je postati referenčna ustanova za prenos humanističnih in družboslovnih znanj in vrednot v gospodarstvo, družbo in izobraževalne procese. Da bi to dosegli so raziskave in aktivnosti IRRIS zasnovane tako, da neprestano sledijo družbenim in tehnološkim inovacijam in v svojo metodologijo vključujejo najnovejše pristope in metode, hkrati pa tudi razvijajo nove pristope, ki bodo imeli dolgoročne učinke na gospodarstvo in družbo. Posebno pozornost IRRIS namenja razvoju raziskovalnih modelov, podprtih z umetno inteligenco in strojnimi učenjem, na podlagi katerih bi bilo mogoče razviti nova orodja za analizo in izboljšanje kakovosti odločevalskih praks ter zmanjševanje konfliktov.

MEDSEKTORSKO POVEZOVANJE spodbujamo z rednim mreženjem in udeležbo na srečanjih, ki spodbujajo k skupnemu razmisleku in odločanju o objektih kulturne dediščine, ki so v skupnem interesu lokalne skupnosti in regije. V sklopu tovrstnih sodelovanj IRRIS prenaša svoje bogato znanje in promovira družbeno odgovorno znanost, ki prispeva h krepitvi sonaravnega in socialno, okoljsko, kulturno in gospodarsko trajnostnega razvoja, demokracije, enakosti ter izboljšanja kakovosti življenja in blaginje vseh. V obdobju 2022-2027 nameravamo ohraniti to vizijo in spodbujati vključevanje v (čezmejne) inovacijske in razvojne projekte (npr. Interreg, projekti z lokalno skupnostjo, Občinami ipd.) s ciljem naslavljanja in učinkovitega reševanja skupnih problemov regije.

IRRIS ima že vzpostavljena nekatera redna SODELOVANJA Z GOSPODARSTVOM, predvsem na področju 1) založništva in 2) IKT tehnologij:

1) IRRIS ima vzpostavljene redne pogodbe z zunanjimi izvajalci, ki skrbijo za grafično oblikovanje, pripravo, postavitev in tisk vseh znanstvenih revij in znanstvenih monografij, ki izhajajo v sozaložništvu IRRIS.

2) IRRIS ima vzpostavljene redne pogodbe z zunanjimi izvajalci, ki skrbijo za vzdrževanje spletnih strani, IKT opreme ter redno posodabljanje fizične in programske opreme za potrebe raziskovalne in založniške dejavnosti.

Znanstvene raziskave in rezultati IRRIS imajo velik potencial tudi za ustvarjanje DOLGOROČNIH INOVACIJ IN PARTNERSTEV v sektorjih, kot so tehnologija, kultura in izobraževanje. S področja kulturnega spomina in ustne zgodovine je npr. eden osrednjih potencialov razvoj digitalnih orodij za obdelavo in arhiviranje ustnih pričevanj v slovenskem jeziku (npr. razvoj programske opreme ali aplikacij za transkripcijo, analizo in vizualizacijo ustnih pričevanj; razvoj velikih jezikovnih modelov za analizo velikih količin zbranih podatkov v slovenskem jeziku ipd.). S sodelovanjem s certificiranimi repozitoriji za hranjenje raziskovalnih podatkov, ustnih pričevanj in zvočnih zapisov, bi lahko ponudili dolgoročne rešitve ne samo za repozitorije, temveč tudi druge inštitucije (arhive, muzeje ipd.), ki te podatke tudi sicer hranijo. V Sloveniji še ne obstaja institucionalizirani Arhiv ustne zgodovine, kjer bi se ti podatki hranili in bili na enem mestu dostopni za raziskovalce in splošno javnost, zato raziskave IRRIS naslavlajo tudi ta vprašanja, saj bi tak arhiv gotovo predstavljal pomemben doprinos za slovenski raziskovalni prostor. Prav tako projekti ustne zgodovine predstavljajo dober potencial za razvoj novih kulturnih produktov, saj se zbrana pričevanja (ob privolitvi udeležencev) v bodoče lahko (ponovno) uporabljajo za pripravo podcastov, dokumentarnih filmov ipd. S tem povezan je tudi potencial za razvoj standardov za etično rabo podatkov, npr. razvoj smernic in aplikacij za zbiranje in obdelavo osebnih zgodb in podatkov na etičen način.

Na področju RAZISKOVANJA DRUŽBENIH FUNKCIJ DISKURZIVNIH PRAKS bomo na podlagi arhiva gradiv oblikovali orodja za preučevanje folklornega in sorodnega gradiva. Cilj je razviti takšna orodja, ki jih bomo lahko odprli za rabo širši javnosti. V tem smislu orodja ne bomo razvijali le v pomoč in podporo drugim raziskovalcem, temveč se bomo usmerjali tudi v razvoj takšnih orodij, ki bodo omogočala kreativno rabo. Naši strateški cilji, ki se tičejo družbenega in gospodarskega vpliva, so povezani z uresničevanjem različnih možnosti, ki jih ponujajo digitalne tehnologije za humanistično raziskovanje, kot so zbiranje, dokumentiranje, digitaliziranje in ohranjanje gradiv; opravljanje in spodbujanje interdisciplinarnih raziskav, ki vključujejo METODE DIGITALNE HUMANISTIKE; razvoj ustreznih novih orodij in metod na področju digitalne humanistike; ozaveščanje stroke in javnosti o pomenu digitalne humanistike in raziskav, ki vključujejo njeno metodologijo; izvajanje delavnic in izobraževanj ter mednarodnih konferenc s področja digitalne humanistike. Povezovali se bomo s kulturnimi ustanovami, kot so galerije, in načrtovali sodelovanje v smislu diseminacije rezultatov za širšo javnost, pa tudi produkcijskega sodelovanja z vključevanjem umetnikov v raziskovalne procese. Naš namen je spodbujati ustvarjalnost in vključevanje umetniškega ustvarjanja v interdisciplinarno raziskovanje z namenom povezovanja umetnosti in znanosti za doseganje bolj inovativnih in družbeno prodornih rezultatov. Raziskovalno delo nameravamo predstavljati širši javnosti prek organizacije razstav, sodelovanja pri okroglih mizah, z javnimi predavanji in dogodki za širšo javnost, intervjuji za radio in televizijo, s pripravo podcastov in snemanjem dokumentarnih filmov. Naš cilj je tudi organizacija poletne šole na temo družbenih funkcij pravljič, na kateri bomo rezultate našega raziskovanja delili s študenti.

Raziskave na področju NOVIH DEMOKRATIČNIH PRAKS IN DELIBERATIVNE DEMOKRACIJE, zlasti z uporabo najnovejših metod, ki temeljijo na STROJNEM UČENJU IN UMETNI INTELIGENCI, vsebujejo velik družbeni in gospodarski potencial. Tega se zavedajo v številnih državah sveta, ki v zadnjem poldrugem desetletju eksperimentirajo z različnimi z inovativnimi modeli vključevanja državljanov v procese odločanja prek t.i. mini-javnosti in državljskih skupščin, na katerih se razpravlja in odloča o problemih v lokalnih okoljih, a tudi o ukrepih, ki zadevajo največje izzive sodobnega časa, kakršne predstavljajo podnebne spremembe ali demokratično nazadovanje na globalni ravni (glej poročila OECD, 2020; 2023). Sočasno se vodilne raziskovalne ustanove v svetu, vse bolj tudi Združeni narodi, ukvarjajo z možnostjo krepitve deliberacije v spletnih okoljih prek uporabe novih, z umetno inteligenco podprtih metodami. Ta potencial, ki ga vsebuje raziskovanje deliberacije na družbenem in gospodarskem področju je v Sloveniji neizkoriščen. IRRIS se bo povezoval z nekaterimi vodilnimi ustanovami na področju raziskovanja deliberativne demokracije in deliberacije, kar mu bo omogočilo, da razvija nove interdisciplinarne modele in orodja, ki bodo omogočala napredno analizo in optimizacijo deliberativnih procesov v družbeno-politični sferi. Skladno z izvirno zasnovanim področjem raziskovanja deliberativnih praks, ki poleg kakovosti deliberacije v analizah upošteva tudi kulturne, historične in širše politične faktorje v odločanju, bomo razvijali digitalna orodja in modele za sistemske izboljšave in priporočila za oblikovalce politik, ki temeljijo na empiričnih podatkih in primerjalnih analizah uspešnih praks v drugih državah. Rezultati naših raziskav bodo prispevali k INOVACIJAM NA PODROČJU ODLOČEVALSKIH PRAKS na lokalni in nacionalni ravni. Poseben poudarek bo namenjen razvoju orodij, ki bodo omogočala prenos raziskovalnih ugotovitev v prakso, kar bo potekalo v tesnem sodelovanju s odločevalci, javnimi institucijami, nevladnimi organizacijami ter zasebnim sektorjem. Naše raziskave imajo tudi neposredne koristi za gospodarstvo, saj lahko nova tehnološka orodja in metodološki pristopi prispevajo k razvoju inovativnih produktov na področju analiz velike količine podatkov ter umetne inteligence v političnem odločanju. S temi specifičnimi poudarki želimo – kot eden izmed naših strateških ciljev – utrditi svoj položaj v mednarodnem raziskovalnem prostoru in se uveljaviti kot referenčna institucija na področju raziskovanja in implementacije deliberativne demokracije. Naše delo bomo aktivno predstavljali širši javnosti prek okroglih miz, javnih dogodkov, intervjujev in sodelovanja v političnih ter gospodarskih iniciativah, s čimer bomo prispevali k večji ozaveščenosti, izboljšani sposobnosti odločanja in dolgoročnemu družbenemu ter gospodarskemu učinku.

Mednarodna vpetost

MEDNARODNA VPETOST

Eden izmed ključnih ciljev IRRIS je postati odlična in prepoznavna humanistična in družboslovna raziskovalna ustanova tako v slovenskem kot v mednarodnem prostoru. V skladu z načrtom in zastavljenimi strateškimi in razvojnimi cilji si bo zato IRRIS še naprej prizadeval za mednarodno vpetost tako Inštituta, kot raziskovalnih skupin in posameznih raziskovalk in raziskovalcev. Kot je namreč razvidno iz zastavljenih ciljev, IRRIS močno spodbuja mednarodno sodelovanje in vključevanje v mednarodno akademsko in znanstveno-raziskovalno skupnost.

Znanstveno-raziskovalna dejavnost IRRIS je osredinjena na Zgornji Jadran kot stičišče Sredozemlja, Srednje in Jugovzhodne Evrope, s čimer pokriva historični prostor nekdanje Habsburške monarhije, Beneške republike in njihovega neposrednega sosedstva. S tem in s širšim prostorom (Velika Britanija, ZDA, Avstralija, Kanada), ima IRRIS vzpostavljene večletne znanstveno-raziskovalne, založniške in pedagoške (univerzitetne) vezi ter omrežja. Poleg teh povezav je IRRIS sozaložnik 3 odprto-dostopnih (diamond open access) ZNANSTVENIH REVIJ z visokim faktorjem vpliva. Znanstvene revije Acta Histriae, Annales, Series Historia et Sociologia in Annales, Series Historia Naturalis imajo več desetletno tradicijo in so v slovenskem in širšem mednarodnem prostoru prepoznane kot ene izmed najbolj kvalitetnih revij s področja humanistike, družboslovja in naravoslovja. To se odraža tudi v vključenosti revij v najpomembnejše svetovne citatne baze. Prav tako se IRRIS odlikuje kot sozaložnik odprto-dostopnih znanstvenih monografij, ki izhajajo pri Založbi Annales. Te monografije tradicionalno naslavljajo inovativne, interdisciplinarne in transnacionalne tematike, ki v primerjalni perspektivi pokrivajo zelo široko geografsko območje in so zaradi odprtega dostopa široko razširjene.

Raziskovalna skupina Inštitut IRRIS je mednarodno uveljavljena skupina s področja praks reševanja sporov. Skupina je nastala kot rezultat MSC-IF štipendije Darka Darovca, preko katere je spletel pomembne raziskovalne mreže na območju celotnega Sredozemlja, Evrope in Sveta ter pridobljeno znanje in poznanstva prenesel na IRRIS. S ciljem spodbujanja in razvijanja novih raziskovalnih področij nameravamo v obdobju 2022-2027 ustanoviti 3 nove raziskovalne skupine, ki bodo prav tako stremele k mednarodni vpetosti, tako z vidika raziskovalnih in metodoloških pristopov, kot tudi z umeščanjem obravnavanih problematik v transnacionalno primerjalno perspektivo. To bo mogoče zaradi številnih mednarodnih povezav in sodelovanj, ki jih imajo posamezne raziskovalke in raziskovalci že vzpostavljene. Raziskovalke in raziskovalci Inštituta IRRIS so namreč mednarodno uveljavljeni posamezniki, ki so vodilni raziskovalci s svojih raziskovalnih področij. Njihovo delo v vseh merilih odlikuje znanstvena odličnost, kar se odraža predvsem v številnih izvrstnih objavah znanstvenih prispevkov in monografij. IRRIS raziskovalke in raziskovalce spodbuja k objavam v odprtem dostopu ter tudi v odličnih mednarodno uveljavljenih tujih znanstvenih revijah. Ključni cilj je, da bo vsaka raziskovalka oziroma raziskovalec v obdobju 2022-2027 objavil vsaj dva izvirna znanstvena članka na leto, od tega 1 do 2 prispevka v odličnih tujih mednarodno uveljavljenih znanstvenih revijah.

Za svojo znanstveno odličnost so v preteklosti raziskovalke in raziskovalci prejeli že ŠTEVILNE NAGRADE IN PRIZNANJA, tako na nacionalni kot mednarodni ravni (npr. Polona Tratnik: Fulbright Visiting Scholar Award, USA (2012), Bartolova nagrada za doktorsko disertacijo Univerze na Primorskem (2008); Urška Lampe: nagrada Slovenskega raziskovalnega inštituta (SLORI) v Trstu (Italija) za doktorsko disertacijo (2018)). Tovrstna priznanja kažejo na vpliv njihovega raziskovalnega dela v širšem prostoru in kažejo na to, da raziskovalke in raziskovalci aktivno SODELUJEJO PRI OBLIKOVANJU RAZISKOVALNIH USMERITEV IN POLITIK v globalnem prostoru. To se kaže tudi v številnih gostovanjih in vabljenih predavanjih po Evropi in svetu, udeležbah na mednarodnih konferencah in delavnicah, vabljenih predavanjih v tujini, sodelovanjih v mednarodnih raziskovalnih projektih, članstvih v uredniških odborih mednarodnih znanstvenih revij in knjižnih serij ter aktivnih članstvih mednarodnih znanstvenih združenj. Poleg tega se tudi redno odzivajo na vabila izvajanja recenzij znanstvenih člankov za mednarodne in slovenske revije, kot tudi za znanstvene monografije, saj s tem pomembno doprinesejo k razvoju posameznih strokovnih področij in raziskav. V obdobju 2022-2027 bo IRRIS še naprej spodbujal njihovo mednarodno udejstvovanje preko udeležb na mednarodnih konferencah (vsaj enkrat letno), krajših in daljših gostovanj v tujini, vzpostavljanjem dolgoročnih mednarodnih sodelovanj ter prenos teh na mlajše raziskovalce. Hkrati jih bo spodbujal tudi k izvajanju recenzij v okviru evalvacij ter drugih ocenjevanj znanstveno-raziskovalnega dela v tujini.

Z namenom povečevanja mednarodne uveljavljenosti na IRRIS spodbujamo tudi organizacijo in sodelovanje v organizacijskih odborih mednarodnih znanstvenih konferenc in delavnic. S ciljem MEDNARODNEGA UVELJAVLJANJA NA POSAMEZNIH RAZISKOVALNIH PODROČJIH in internacionalizacije na letni ravni organiziramo vsaj eno mednarodno konferenco ali delavnico, na katere so vabljeni najpomembnejši evropski in svetovni strokovnjaki s posameznih raziskovalnih področij. Na ta način skrbimo za znanstveno odličnost in kroženje znanj, kot tudi za ohranjanje stika z najnovejšimi interdisciplinarnimi pristopi po področjih ter prenos teh znanj v slovenski prostor.

Zaradi razumevanja pomena IZOBRAŽEVANJ IN USPOSABLJANJ V TUJINI ZA RAZVOJ KARIERE na IRRIS spodbujamo mlajše raziskovalke in raziskovalce, da se odpravijo v tujino preko mednarodnih štipendij, poletnih šol, študijskih ali raziskovalnih izmenjav. S tem namreč pridobivajo pomembna nova znanja, se seznanjajo z najnovejšimi pristopi in raziskovalnimi problemi, ki jih nato prinašajo v matično raziskovalno skupino in jih nadalje razvijajo. Ključni cilj je, da se bodo mlade raziskovalke in raziskovalci v trajanju doktorskega študija udeležili vsaj ene tovrstne izmenjave oziroma poletne šole v tujini. Poleg tega bomo mlajše raziskovalke in raziskovalce spodbujali h kandidaturam na razpise za mednarodne štipendije (MSC-IF, Humboldt ipd.). Za vse, ki bodo pridobili štipendijo, bo IRRIS lahko s pomočjo stabilnega financiranja zagotavljalo sredstva, da se raziskovalci po zaključku štipendije lahko neovirano vrnejo v svojo raziskovalno skupino.

Eden izmed razvojnih ciljev IRRIS je tudi PRITEGNITI ODLIČNE IN PERSPEKTIVNE RAZISKOVALKE IN RAZISKOVALCE IZ TUJINE. Te bomo vključili v naše raziskovalne skupine s prepričanjem v njihov izjemen doprinos, saj so se ti formirali v drugih akademskih in znanstveno-raziskovalnih okoljih. S tem bodo prenesli svoje znanje in kompetence ter (drugačne) pristope v znanstveno-raziskovalno delo in načrte IRRIS, s čimer bodo spodbujali tudi transnacionalnost raziskav. V ta namen smo v preteklosti že zaposlili mednarodno uveljavljenega raziskovalca s področja zgodovinopisja in pravne antropologije, prof. dr. Claudia Povola, ki svoje znanje in bogate izkušnje prenaša na mlajše raziskovalce. Ker se je to izkazalo kot velik doprinos nameravamo tudi v obdobju 2022-2027 nuditi zaposlitev tujim uveljavljenim ali perspektivnim raziskovalkam in raziskovalcem, ki niso slovenski državljani, in sicer vsaj v 10 % deležu vseh zaposlitev.

IRRIS svojo odličnost gradi tudi na REDNIH MEDNARODNIH PRESOJAH. Delno je ta sistem že vzpostavljen, saj za vsak tekoči projekt že deluje manjši Svetovalni odbor (Advisory Board), sestavljen iz najbolj uglednih mednarodnih strokovnjakov z raziskovalnega področja. Z letom 2022 pa se vzpostavlja tudi Svetovalni odbor na ravni IRRIS, ki je sestavljen iz najbolj uglednih raziskovalcev s posameznih programskih področij. Mednarodna presoja na ravni IRRIS se vzpostavlja na 6-letni ravni (obdobje trajanja stabilnega financiranja), zato se Svetovalni odbor IRRIS sestane ob koncu vsakega obdobja in opravi presojo dela inštituta. Na podlagi te presoje IRRIS lahko uvede morebitne organizacijske spremembe, predvsem pa ta predstavlja osnovo za oblikovanje nove strategije in načrta ter strateških in razvojnih ciljev.